Влада - Радам !

Голос України

Газета Верховної Ради України

№ 38 (788) ♦ Субота, 26 лютого 1994 року ♦ Ціна договірна

САДОК ВИШНЕВИЙ НА ПОДОЛІ

Віталій ЖЕЖЕРА

Наші театри, слава Богу, підтримує держава, але вони все одно до болю нагадують нинішні колгоспи. Одержавши свободу вирощувати на своїх сценах будь-яку флору і будь-яких найласкавіших і найніжніших звірів, вони, за звичкою, продовжують віяти полову й розводити мишей. Печально, але на театральних полях не зеленіє нічого особливо нового й свіжого.

Втім, є ще, так би мовити, позаколгоспні театральні хутори. І там таки росте іноді щось надзвичайне! Один з таких київських хуторів — театр Валерія Більченка, гордий і практично бездомний колектив. Між іншим, відомий у Європі. Протягом останніх півроку трупа Більченка не подавала ознак життя. В кулуарах ходили найгірші чутки — про деградацію й загибель талановитих хлопців.

І раптом!.. «Вишневий сад», поставлений Більченком посеред цієї зими, з'явився ніби нізвідки й з нічого, зачарував несподівано духовною впевненістю й силою, якої ще треба нині добре пошукати в театрах і не лише там. Цей спектакль — маленький подвиг, успішна спроба протистояти всезагальному відчаєві.

(Закінчення на 11-й стор.).

На знімку Віктора Марущенка: сцена з другого акту «Вишневого саду». Раневська — датська актриса Крістен Кольструп, Гаєв — актор Ярослав Чорненький.

Читайте в суботньому випуску

2-3 стор.

Під рубрикою «Тиждень» —

пасьянс політичних партій України перед виборами та аналіз економічних реалій.

4-5 стор.

«Репортер» повідомляє,

що ми зміцнюємо позиції в Антарктиді — «Пінгвіни одягнуть шаровари».

6 стор.

У нас в гостях — київський професор Володимир Коваленко, знаний у світі як «Містер Лазер».

8 стор

Історія вітчизняної розвідки починалася, виявляється, зовсім не з Штірліца...

9 стор.

У сьогоднішньому «Дзеркалі» —

наочна розповідь про поцілунок як фактор інтернаціональної єдності.

13 стор.

«Дідькове число»

познайомить вас із чарівницею з Білої Церкви.

14 стор.

Спорт: за кордоном і вдома

...а також нагадуємо шановним читачам: передплатити «Голос України» на другий квартал нинішнього року ви можете до 12 березня.

Передплатна ціна: на місяць — 10 тисяч карбованців, на три місяці — 30 тисяч карбованців.

Індекс українського видання — 60955, російського видання — 60997.

ЗВЕРНЕННЯ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Шановні громадяни України!

Україна переживає нелегкі часи. Економічна криза не подолана. Соціальні проблеми набули надзвичайної гостроти. В таких умовах, коли впала довіра до всіх гілок влади, Верховна Рада України на справедливу вимогу людей прийняла правильні рішення: про проведення дострокових виборів. Спочатку — в березні — Верховної Ради, потім — у червні — Президента України, місцевих органів влади.

Отже, Україна стоїть на порозі нових важливих змін у політичному і економічному житті. У нас є шанс мирним шляхом продовжувати перетворення в Україні, робити це так, як було у більшості демократичних країн Європи і світу: від виборів — до виборів змінювати парламент, а отже і уряд, тобто вносити зміни до складу тих, хто визначатиме внутрішню і зовнішню політику держави.

Але для того, щоб і надалі забезпечити мирний шлях революційних перетворень в Україні, мають успішно відбутися вибори до Верховної Ради України 27 березня цього року.

Однак деякі факти і заяви свідчать про те, що не всі в Україні зацікавлені в успішному проведенні цих виборів. Ведуться розмови про можливість якогось «вакууму влади». Дехто навіть відверто зацікавлений, щоб саботувати ці вибори, зірвати їх.

Якщо вибори до Верховної Ради України не відбудуться, — це тільки посилить політичну і економічну нестабільність, призведе до конституційної кризи в Україні. Проте вакууму влади не буде, адже Верховна Рада нинішнього скликання збереже свої конституційні повноваження і діятиме до березня 1995 року. Але чи треба нам повертатися назад, коли зміна складу Верховної Ради України може і повинна статися уже 27 березня 1994 року?

Саме тому Верховна Рада України звертається до громадян, до всіх посадових осіб та органів влади, причетних до організації проведення виборчої кампанії, з проханням проявити у цей важливий для України час високу відповідальність. Будь-які дії та заяви, що ведуть до зриву виборів чи до їх саботажу, недопустимі. Неприпустимі і будь-які порушення Закону про вибори.

Верховна Рада України звертає увагу Центральної, окружних та всіх дільничних виборчих комісій, керівництва Держтелерадіо, державних засобів масової інформації на необхідність суттєвого поліпшення діяльності, спрямованої на забезпечення активізації передвиборної кампанії, об'єктивності та повноти її висвітлення, недопущення обмеження прав кандидатів у депутати та виборців.

Дорогі співвітчизники! Реалізуймо свій шанс на зміни у житті кожного з нас та нашого суспільства в цілому.

м. Київ
25 лютого 1994 року

Парламентська хроніка

КРИМУ ЗАПРОПОНОВАНО, ПРОКУРАТУРІ ВКАЗАНО...

Денне і вечірнє засідання 24 лютого

Спочатку депутати продовжили обговорення пропозицій уряду щодо змін у Законі «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», розпочате на ранковому засіданні. На виконання постанови про введення в дію цього закону уряд затвердив штати відповідних підрозділів, вивів їх із підпорядкування управлінням внутрішніх справ. І ось тут зіткнувся з труднощами у фінансуванні, кадровому забезпеченні, розміщенні цих підрозділів. Тому Верховний суд, Мін'юст, Генпрокуратура та МВС і звернулися до Верховної Ради з проханням ввести певних керівників цих підрозділів у підпорядкування керівництву УВС.

Хоча окремі депутати і висловилися проти цього, оскільки вважають, що це може порушити принцип незалежності нових підрозділів від місцевих структур влади, більшість депутатів підтримала запропоновані зміни.

Коли ще на ранковому засіданні головуючий І.Плющ «анонсував» проект Закону «Про міжнародний комерційний арбітражний суд», то наголосив, що «економічний ефект» від прийняття цього закону перевищить два мільярди карбованців. Чекає цього закону й Український міжнародний комерційний арбітражний суд, який вже створено. Тож довго переконувати депутатів не довелося.

Хоча проект Закону «Про забезпечення санітарного й епідеміологічного благополуччя населення» розглядали уже у третьому читанні, з'ясувалося, що знову до нього потрапили не всі пропозиції. Заступник Генерального прокурора України Ольга Колінько дорікнула комісіям, які готували цей проект, що вони зневажливо поставилися до зауважень її відомства. А врешті-решт закон був прийнятий без врахування пропозицій Генеральної прокуратури, і депутати обговорили зміни до урядового декрету «Про оплату праці».

Пропозиції Кабінету з цього приводу зводилися до того, щоб поширити введений на початку року порядок регулювання фондів споживання на підприємства будь-якої форми власності. Депутат О.Барабаш заперечував, оскільки, за його словами, регулювання зарплати виробників, тобто найслабшого інфляційного чинника, — це цинізм, який межує зі злочином. Його підтримав В.Пилипчук, висловившись узагалі проти будь-якого регулювання. Проте депутати так і не схилилися до якогось одного варіанту.

На вечірньому засіданні після не дуже тривалого обговорення була прийнята постанова «Про статус автономної Республіки Крим відповідно до діючої Конституції та законодавства України». У ній зокрема зазначено, що органи державної влади Криму приймають численні нормативні акти, які виходять за межі його статусу і можуть призвести до загострення ситуації. Верховній Раді Криму запропоновано в тримісячний строк привести Конституцію Криму в відповідність з Конституцією і законодавством України, а Президентові України й Генеральній прокуратурі — вчасно реагувати на порушення їх у Криму.

Потім парламент прийняв низку постанов і змін до законів, зокрема Конституції, щодо діяльності Верховного Суду і взагалі судового устрою. Було ратифіковано договори про дружбу та співробітництво між Україною і Грузією, Словацькою Республікою, Казахстаном та Литвою.

Прийнято також рішення, які стосуються земельної реформи, податку на додаткову вартість, фінансування дорожнього господарства. Після палких дебатів прийнято і Державну програму стабілізації та розвитку продуктивних сил України.

Наприкінці засідання депутати позитивно вирішили питання про участь України в Європейській культурній конвенції. Ця ратифікація, за словами міністра закордонних справ А.Зленка, дуже важлива для вступу України до Ради Європи.

Олексій БРЕУС.

ДОЗВОЛЯЄТЬСЯ ВСЕ, ЩО НЕ ЗАБОРОНЕНО...

Ранкове засідання 25 лютого

Зранку Верховна Рада розглянула і прийняла зміни і доповнення до деяких законів про банківську систему, обговорила подання Кабінету міністрів перелік національних науково-технічних програм на 1993—2000 роки та обсяги їх фінансування. До переліку включено три найважливіші програми: енергоресурси, агропродкомплекс, матеріали та речовини, — виконання яких сприятиме соціально-економічному розвиткові України.

Схвалив парламент у першому читанні і проект закону «Про свободу мирних зборів», яким передбачено врегулювання стосунків організаторів масових заходів з представниками влади. Визначення часу проведення мирних зборів та визначення санкцій стосовно порушників майбутнього закону.

Верховна Рада прийняла і ряд інших важливих документів. Зокрема, ухвалено Звернення до громадян України у зв'язку з майбутніми виборами до Верховної Ради.

Наступне пленарне засідання буде скликано у разі потреби за рішенням Президії ВР.

Людмила КОХАНЕЦЬ.

Продиктовано в номер

Віце-прем'єр Криму: дива не буде

Почав вивчати становище запрошений Президентом Республіки Крим на посаду віце-прем'єра Євген Сабуров. Він кандидат економічних наук, дійсний член Академії інформатики і Академії соціальних наук Росії. Йому — 47 років, народився і виріс у Ялті. У розмові з журналістами він повідомив, що має свою «команду», але поки що міняти людей у нинішньому уряді Криму не збирається — спочатку буде приглядатися. Він сказав, що дива не буде: Крим не може стати щасливим за два дні на такій базі, як 2 інфлюючі валюти та розірвані економічні зв'язки. Що стосується введення російського рубля в обіг, економічного союзу з Росією, Україною та інших не менш важливих речей, то Є.Сабуров був у своїх висловлюваннях дуже обережним і дав зрозуміти: він не хоче ніякої напруженості у стосунках між цими державами і збирається діяти виключно на основі міждержавних угод.

Лікуйтеся, і «Сіменс» з вами!

Рентгенівське обладнання, комп'ютерні томографи, стоматологічна та інша медична техніка з маркою німецької фірми «Сіменс» працює нині у медичних закладах Одеси, Києва, Луганська, Сімферополя. 90 відсотків імпорту України в цій галузі — обладнання «Сіменс». Наступним кроком у співробітництві Міністерства охорони здоров'я, Академії наук України з всесвітньовідомою фірмою стало відкриття на базі Центру матері й дитини МОЗ науково-методичного центру ультразвукової діагностики. Щороку німецькі партнери передаватимуть сюди найсучасніше обладнання, яке дасть змогу, по-перше, проводити діагностичні дослідження, а по-друге, навчання та підвищення кваліфікації українських лікарів. Представник медичного департаменту «Сіменс» в Україні пан Герт Фріб висловив думку про можливість налагодження спільного виробництва такої техніки, якому вже покладено початок.

Табло Олімпіади

Лижні гонки. Жінки. 30 км. 1. М. ді Чента (Італія)... 20. І.Тараненко (Україна).

Гірськолижний спорт. Гігантський слалом. Жінки. 1. Д.Компаньйоні (Італія).

Північне двоборство. Командні змагання. 1. Японія.

Фристайл. Акробатичні стрибки. Жінки. 1. Л.Черязова (Узбекистан)... 5. Н.Шерстньова... 11. І.Паліенко (обидві — Україна). Чоловіки. 1. Л.Шонбахлер (Швейцарія).

Мітингові пристрасті з війська геть!

Міністр оборони України генерал армії В.Радецький побував у Вінницькому гарнізоні.

Під час зустрічі з офіцерами та генералами в штабі Військово-Повітряних Сил України Віталій Радецький підкреслив, що об'єднання ВПС та ППО припинено. Над цією проблемою треба працювати як над перспективною. Міністр оборони представив нового командувача ВПС — генерал-лейтенанта Володимира Антонця, призначеного на цю посаду Указом Президента України.

— Ми люди військові і повинні виконувати накази Верховного Головнокомандуючого, — прокоментував кадрові зміни міністр. — Мітингові пристрасті у війську неприпустимі...

Радецький зустрівся також з офіцерами управління 43-ї армії Ракетних військ стратегічного призначення (РВСП), де ще раз наголосив, що Україна — ракетно-космічна держава і навіть після програми ядерного роззброєння ракетникам доведеться виконувати специфічну бойову роботу для захисту нашої країни.

Ульян НІНЕЛ, незалежний оглядач

ВІДМОВА — НЕ ПОСТАНОВА: МОЖНА Й ПЕРЕГРАТИ

Точка зору

Що й казати, одкровення всенародно обраного українським народом Президента України Леоніда Кравчука чомусь німецьким «Шпігелю» та «Свободі» щодо свого небажання балотуватися на червневих президентських виборах стали майже сенсацією, до речі, не меншою, ніж мотивація самим Леонідом Макаровичем такого кроку.

Але подальші дії Президента тільки підтвердили, що відразу простежувалося за аргументацією відмови, а саме — рішення Л.Кравчука спрямоване в першу чергу не так на його особисту неучасть у президентській кампанії, як проти самих президентських виборів. По-друге, рішення Президента не остаточне і його з великою часткою ймовірності можна було розглядати як пробну кулю щодо визначення свого політичного рейтингу і реакції населення на такі кроки. Спробую пояснити. Вже в наступному інтерв'ю кореспондентові «Бі-Бі-Сі» Леонід Макарович недвозначно пояснив, що не можна проводити президентські вибори тоді, коли дуже велика вірогідність того, що нова Верховна Рада або не буде обрана, або тільки почне свою роботу і не повною мірою опанує ситуацією в країні. Іншими словами, за мотивацією Л.Кравчука, нема потреби створювати вакуум влади і ставити державу під загрозу, більше того — такі кроки шкідливі, а отже, президентські вибори проводити недоцільно, їх треба чи то скасувати, чи то пересунути на невизначену перспективу.

А далі з'явилася заява президентської та урядової прес-служби, де теж недвозначно сказано, що рішення Л.Кравчука зумовлене сьогоднішньою конкретною ситуацією в країні і сьогоднішніми-таки прогнозами на майбутнє. Тобто зміниться конкретна ситуація, й Президент може дезавуювати свою заяву. Тим більше, що заявлено це було не офіційно, а в інтерв'ю засобам масової інформації.

Підтверджує останнє припущення і такий факт: вперше за час обрання Президента українське радіо, коментуючи рішення Л.Кравчука, дозволило собі його критикувати не чиїмись вустами, а у власному коментарі. Пам'ятаєте оті риторичні запитання: мовляв, чи не збудить соціальне напруження в суспільстві саме неучасть Л.Кравчука в президентських виборах, чи не означатиме саме неучасть у виборах захист Л.Кравчуком нинішньої політики держави і ситуації, що склалася? Радіо відверто, по-перше, закликало Л.Кравчука самому виправляти те жалюгідне становище, в якому Україна опинилася. По-друге, застерігало слухачів: не буде Кравчука як символа стабільності — цілком може бути якась неконтрольована вибухонебезпечна ситуація, а то й соціальний вибух, а отже, шановні громадяни, підтримаймо Президента, закличемо його не покидати державу в скрутну годину. «Навіщо це потрібно?» — запитаєте ви. Відповідь проста: політикові у нас завжди легше відгукуватися на «листи трудящих» і таким чином заручатися нехай і міфічною, але підтримкою народу. Це нормальна політична тактика. А Леонід Кравчук — політик, причому досвідчений. То чим він гірший за інших? Залишається тільки зачекати на «стурбовані відгуки громадян», і все буде нормально.

Анатолій ГОЛУБЧЕНКО

«МИ ВИКОРИСТОВУЄМО ОСТАННІ ПОТЕНЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ»

Про сьогоднішні проблеми та перспективи розвитку української промисловості — інтерв'ю кореспондента УНІАН Людмили НІКОЛАЙЧУК з міністром промисловості України Анатолієм ГОЛУБЧЕНКОМ.

— Анатолію Костянтиновичу, у грудні минулого року чимало політиків та економістів пророкували швидку зупинку промислових підприємств — і, відповідно, неминучі потрясіння в суспільстві. Яка нині ситуація на заводах?

— Гірша, ніж наприкінці 1993 року. За два місяці вдвічі знизилося виробництво. Це означає, що ми використовуємо останні потенційні можливості. Тобто, востаннє кредитуємо один одного товаром: без попередньої оплати відвантажуємо один одному товар і продовжуємо це, так зване, життя. Але скільки людина може прожити без зарплати? Місяць, два, три, можливо, чотири. Тобто, скільки наш народ зможе витримати без зарплати, стільки ми ще зможемо прожити. Особливо скрутна ситуація склалась на сході держави, де найбільше промислових підприємств: на Донеччині, Луганщині, Дніпропетровщині, у Запоріжжі. У Черкасах зупинено азотне підприємство. Днями приїхав директор Рівненського азотного заводу і подав заяву на звільнення: завод стоїть, і він не бачить виходу, тому вважає, що повинен просто піти...

— Чи реальною за цих умов є загроза зупинки підприємств?

— Треба дивитись правді у вічі: так, в Україні вже сьогодні вимушено простоює велика кількість машинобудівних заводів. Але у них інша специфіка: як тільки завтра з'явиться можливість — машинобудівний завод, що стоїть, можна буде запускати. Якщо ж зупиняться металургійні підприємства, завтра їх з ходу не розігрієш. У разі ж зупинки коксохімічного виробництва — його не запустиш і через 5 років. Дванадцять років ми оновлювали коксохімічне виробництво, щоб вийти на більш-менш нормальний рівень по виробництву коксу!..

Причини всього, про що не раз уже було сказано, — у кризі неплатежів та у викривленому співвідношенні грошової маси з обіговими коштами. В Україні — платіжна криза. І якби вдалося виправити ситуацію з платежами, то ми могли б вийти на ті показники, які закладені в плані соціально-економічного розвитку на 1994 рік. Без цього я не бачу виходу. Реальність, скажімо, така: сьогодні ми винні 1,5 трильйона лише за вугілля і нічим заплатити. Як тільки-но шахтарі припинять відвантажувати вугілля без оплати — через три дні зупиняться коксохімічні підприємства.

— Чи не варто за такої ситуації нарешті почати реальний процес великої приватизації і віддати металургійні, коксохімічні підприємства, поки вони не зупинились остаточно, тим підприємцям, які хочуть і можуть їх приватизувати, викупити?

— Будь ласка, бажаючі можуть прийти й купити! Зокрема, в грудні уряд оприлюднив перелік підприємств, які можуть бути приватизовані з участю іноземного капіталу, зокрема, 12 підприємств нашої галузі. Але щось я не бачу того іноземного капіталу, який поспішає їх приватизувати.

— Анатолію Костянтиновичу, в урядових планах на цей рік передбачається у 2,5 раза збільшити зовнішньоекономічний товарооборот. Зокрема, 6,3 мільйона доларів, очікується, буде отримано від продажу металургійної продукції. З вашої точки зору, наскільки це реально?

— Баланс — річ незаперечна, оскільки це арифметика. Якщо збалансована ліва частина з правою — все гаразд. Ось тільки чи збалансовані вони? На папері — так. Але сьогоднішня ситуація, на жаль, така, що ці баланси повністю зруйновані нашою неплатоспроможністю. Сьогодні є ресурси, є заводські колективи, є потужності і бажання працювати. Але ми вже настільки пробуксовуємо у фінансових проблемах, що важко збагнути: як нам відійти від натурального господарства? А ми вже майже перейшли на натуральне господарство: «Коксохім» бере у «Криворіжсталі» 3 тонни арматури, натомість постачає 6 тонн вугілля. Цю арматуру він везе на шахту і віддає за вугілля, яке віддано «Коксохіму», а шахтарі везуть цих 3 тонни арматури до Росії, щоб зміняти на шахтний стояк. Це вже навіть не бартер, а справжнє натуральне господарство! Ми так скоро за олію купуватимемо собі сорочки...

Не берусь робити однозначних висновків — зрештою це мають зробити фінансисти. Але нарешті-таки вони мають їх зробити.

— Давайте повернемося до питання про експортні можливості нашої металургії. На думку незалежних економічних експертів, навіть теоретично отримати цього року 6,3 мільйона доларів за українську металопродукцію неможливо. Адже в такому разі, за середньосвітової ціни на метал 200 доларів за тонну, нам довелося б продавати його 400—500 доларів за тонну.

— Певне, вони вважають, що доведеться по 400 доларів за тонну продавати 14 мільйонів 900 тисяч тонн прокату. Але можна було б додати до цього 20 мільйонів тонн підготовленої сировини, 1,5 мільйона тонн чавуну, алюміній, титан, вогнетривкі метали, які підуть в Росію, та металобрухт, який піде в Молдову. Я вважаю, що економічні експерти, через деяке своє дилетантство просто помилились.

— Які галузі в українській економіці найперспективніші для експорту і які з них уже сьогодні готові експортувати?

— На жаль, сьогодні Україні дають валюту лише металургія та хімія, у найближчому майбутньому могла б давати експортну продукцію також нафтохімія.

— Але чи взагалі чекають нас на світовому ринку?

— Досить непросто відповісти. Треба відділити лукавство від істини. У всякому разі, я можу впевнено сказати, що у нас із задоволенням купуватимуть чавун, литі сляби, а далі це — проблематично. Сьогодні ми вже зуміли атестувати чимало продукції. Отримали світові стандарти Лої та інші — і все це дозволяє нам вийти на європейський ринок. До речі, обговорюємо із Європейським співтовариством питання щодо отримання квоти для виходу на європейський ринок. Це дуже складне питання: ніхто нас туди не хотів би пускати, хоча ми — європейська держава.

— Анатолію Костянтиновичу, нині чимало розмов точиться навкруг урядового кредиту, який, зокрема, отримали і промислові підприємства. Кому ж вони дісталися і як сподіваєтеся повернути гроші назад, в державну казну?

— Із отриманого кредиту Міністерство промисловості заплатило шахтарям 1 трильйон 200 мільярдів за одержане коксохімічними підприємствами вугілля і 600 мільярдів — енергетикам. Але ми прагнули знайти оптимальний варіант для використання цих грошей і надавали їх, так би мовити, кінцевій ланці технологічного ланцюжка: щоб гроші зробили якомога більше обертів. Таким чином, за нашими підрахунками, цей кредит дорівнюватиме фактично 3 трильйонам карбованців.

— Чи допоможе, однак, кредит вирішити сьогоднішні проблеми підприємств?

— Мета кредиту — забезпечити платежі і зрушити з місця те виробництво, яке зупинилось. Звичайно, краще було б надати такий кредит в грудні, коли тільки-но зросли ціни на вугілля. Ще краще — взагалі дати гроші населенню. Проте це — лише за умови, що магазини були б завалені товаром. А коли дати такий кредит населенню сьогодні — то він просто «розчиниться» в наших цінах.

Хоча цей кредит — не панацея, але якщо застосувати його з розумом, то він чимало вирішить для виробництва. Адже ситуація набагато складніша, ніж ми намагаємося її уявити. Нам потрібно зараз бути дуже терплячими і не робити поспішних висновків. Адже будь-який невиважений крок — це крок, насамперед, проти самого себе.

Володимир СКАЧКО

У партіях і рухах

КУДИ ПОПЛИВЕ УКРАЇНСЬКИЙ ПАРТКОВЧЕГ,

В ЯКОМУ ЗІБРАЛИСЯ ВСІ: ВІД НЕОБІЛЬШОВИКІВ ДО НЕОНАЦИСТІВ

Напередодні парламентських виборів вже можна констатувати: всупереч розмовам про «партофобію» в широкому загалі не поменшало ні політичних партій, ні тих громадських організацій та об'єднань, які вони утворили, щоб тією чи іншою мірою взяти участь у виборах. Більше того, ці формації можна кваліфікувати згідно з прийнятою у всьому світі методологією і як традиційних «лівих», «центр» та «правих» і розділити за суто політико-партійними програмами. Іншими словами, в Україні покінчено з тим «викривленим дзеркалом» партійного життя часів боротьби з монополізмом Компартії, коли вона як носій суспільного регресу і тоталітаризму була не «лівою», як у всьому світі, а «правою». А традиційні для планети «праві» — націоналісти, націонал-радикали тощо — були в наших умовах «лівими», бо зборювали політичну тиранію і відстоювали право народів на державне самовизначення.

Сьогодні ми, за розробками Інституту стратегічних досліджень (ІСД), маємо і «лівих» — соціал- комуністичний напрямок, і «правих» — націоналістичні і націонал-радикальні формування, і двоєдиний «центр», який об'єднує в собі (і це особливість пострадянської України) націонал-демократів і центристів-прагматиків. (Див. умовну схему. — **Авт.**). На думку ІСД, в основу такого поділу покладено п'ять критеріїв, а саме, ставлення до: 1) ідеї державної незалежності; 2) історичного періоду перебування України в складі Росії та СРСР; 3) самої нинішньої Росії та СНД; 4) форми державного устрою, організації влади і політичного режиму в Україні; 5) цілей, форм і методів проведення ринкових реформ. До останнього пункту я додав би, що за методами досягнення своїх цілей (революційними чи еволюційними) об'єднання громадян поділяють також на центр і ліві та праві крайнощі.

Тож, вибачаючись за довгий перелік, спробую подати всіх, хто, як у Ноєвому ковчезі, є сьогодні в Україні і боротиметься за депутатські мандати. Соціал-комуністичний напрям: Соціалістична (СПУ) і Комуністична (КПУ) партії, громадські організації Союз комуністів (СКУ) та Фронт трудящих (ФТУ) України. Сюди ж належать численні регіональні та республіканські об'єднання типу «Трудової України», Всеукраїнської комуністичної партії більшовиків тощо. Ці партії виступають за дійові соціальні гарантії, за тіснішу всебічну інтеграцію в СНД, проти швидких ринкових реформ тощо.

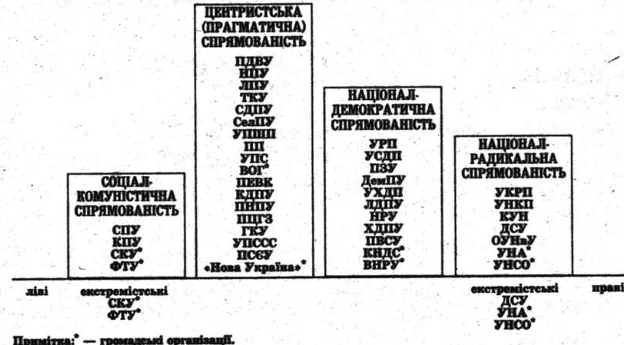
До центристів-прагматиків належать Партія демократичного відродження (ПДВУ), Народна (НПУ), Ліберальна (ЛПУ), Соціал-демократична (СДПУ), Селянська (СелПУ) партії, Українська партія шанувальників пива (УПШП), Партія праці (ПП), Українська партія справедливості (УПС), Партія економічного відродження Криму (ПЕВК), Конституційно-демократична партія (КДПУ), Партія центру «Громадянська злагода» (ПЦГЗ), Партія національного порятунку (ПНПУ), Громадянський конгрес (ГКУ), Всеукраїнське об'єднання «Громада» (ВОГ), Українська партія солідарності і соціальної справедливості (УПССС), Трудовий конгрес (ТКУ), Партія слов'янської єдності (ПСЄУ), об'єднання «Нова Україна» (НУ). Ці формації понад усе ставлять ринкові ліберальні чи соціально скориговані ринкові реформи, приватну власність, демократію, свободу особистості, її пріоритет над державою тощо. Нерідко вони виникали як регіональні лобі та об'єднання за інтересами окремих груп політиків чи соціальних верств.

До націонал-демократів, які обстоюють пріоритети демократії, але з національним ухилом, швидше ствердження української державності, належать Українська республіканська (УРП), Українська селянсько-демократична (УСДП), Демократична (ДемПУ), Ліберально-демократична (ЛДПУ), Християнсько-демократична (ХДПУ) партії, Партія зелених (ПЗУ), Українська християнсько-демократична партія (УХДП), Народний рух (НРУ), Партія вільних селян (ПВСУ) та громадські організації: Конгрес національно-демократичних сил (КНДС) і Всеукраїнська громадська організація «Всенародний рух України» (ВНРУ).

Націонал-радикалів представляють Українська консервативна республіканська (УКРП) та Українська національна консервативна (УНКП) партії, Конгрес українських націоналістів (КУН), Всеукраїнське політичне об'єднання «Державна самостійність України» (ДСУ), Організація українських націоналістів в Україні (ОУНвУ), а також громадські об'єднання Українська національна асамблея (УНА) та Українська національна самооборона (УНСО). Вони ратують за розбудову Української держави будь-якою ціною, ціною демократії також.

ІСД вважає, що стабільність і виваженість центристів-прагматиків робить їх привабливими в очах обивателя й рядового виборця, що робить, по-перше, цілком ймовірною перемогу «центру», по-друге, прагматики оволодівають «центром», або витісняючи націонал-демократів до «правих», або роблячи їх прагматичнішими в своїх політичних устремліннях. У цій ситуації не може не цікавити одне: зможуть чи не зможуть можливі переможці-прагматики перейти від привабливого викладення своїх поміркованих програм до не менш привабливого й ефективного втілення їх у життя. Причому на загальне благо, чого дуже хочеться.

Політичний спектр партій і громадських організацій України в умовних координатах «ліві — праві»

Богдан БЕРЕКЕТА

Срібна вербиця для меблів годиться

Ніна Франк добре пам'ятає день, коли начальник виробництва Микола Лазарчук привіз звідкілясь оригінальне крісло, виплетене з лози. Всі ним зачудувалися. І дуже хотілося Миколі Сергійовичу, щоб хтось із працівників міжгосподарського лісгоспу зробив таке ж, а то й краще. В той час на підприємстві тільки почали налагоджувати виробництво дачних меблів з лози. Придивлялися до виробів старих майстрів, робили щось своє. І якось несподівано для себе Ніна Дмитрівна погодилася виконати роботу, запропоновану начальником виробництва...

— Було літо, тепло на вулиці, з тим кріслом я пішла на луг, сіла біля річки... Шість днів мудрувала. І таки зробила. Із срібною лозою вплела я в це крісло частинку своєї душі. Працювала, ніби співала пісню... Коли принесла крісло в цех, то Микола Сергійович сказав: «Будеш творчим майстром у цеху лозоплетіння». Так уже шість років працюю із лозою, виготовляю з неї вестибюльні та дачні набори, крісла-гойдалки.

Розповіла Ніна Дмитрівна, що всі вироби з лози виробляють вручну. Такого тут немає, що один працівник робить одну деталь, інший — другу. Повністю індивідуальна робота, де все залежить від художнього смаку, фантазії. За шість років Ніна Франк зробила і впровадила у виробництво три вестибюльних набори, два дачних. Особливо покупцям до вподоби диванчик і крісла, обрамлені своєрідною косою, плетеною з срібної лози. За рік майстер виготовлює 12—14 таких наборів. Жінка сама готує для роботи лозу: сортує її, вимочує, сушить, знімає кору... Власне, так роблять усі працівники Ковельського спеціалізованого лісогосподарського підприємства «Тур», які займаються лозоплетінням, виготовляють більш як 50 виробів з лози. А крім того, ще 10 найменувань виробів із житньої соломки.

Важко про ці меблі з лози розповідати: їх треба бачити. Коли, наприклад, в цехах підприємства побували ділові люди із Німеччини, Угорщини, Польщі, США, то тут же захотіли мати такі меблі у себе вдома. Як сказав директор Віталій Павлович Полухтович, торгівлю виробами із лози та соломки вони ведуть з багатьма країнами. У Німеччині мають своє представництво.

— Ціни за домовленістю. Можливий бартер, — каже Віталій Павлович. — Нам, наприклад, потрібні лаки, пально-мастильні матеріали, а також продовольчі та промислові товари. Виробництво розширюємо, за останній рік прийняли майже 90 нових працівників, треба своїх людей забезпечити всім необхідним. Коли є запитання, то прошу телефонувати до Ковеля: 2-30-72, 3-26-44.

Не розкриватиму секретів цього колективу, але коли майстри цехів лозоплетіння в селі Колодяжному Петро Мазурик, Олександр Гусар та Леонід Смаль ознайомили мене із зразками нової продукції, яку запускають у виробництво, то можу тільки сказати, що меблі із срібної лози — це справжні витвори мистецтва.

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

Василь БАБУХ

Журнал для колекціонерів

Нумізмати, філателісти, філокартисти, фалеристи, словом, багаточисленна родина буковинських збирачів віднедавна започаткувала свій друкований орган — «Колекціонер Буковини». Видається він при незалежній газеті «Вільна бесіда» й спонсорується приватною фірмою «Ганімед».

Часопис надав слово відомим у Чернівецькій області власникам колекцій, проілюстрував свої шпальти добіркою чудових українських і зарубіжних екслібрисів. У виданні також подано розповідь про одного з найвіртуозніших майстрів автрійської поштової мініатюри, пристрасного пропагандиста української культури, колишнього вихідця з Буковини Едгарда Штайгагена.

Чернівецька область.

Ганна РОМАНЦОВА

ПІНГВІНИ ОДЯГНУТЬ ШАРОВАРИ

Учені бачать у ній новий Клондайк, де зібрані разом підземні скарби Південної Африки, Австралії і Південної Америки. Рівень сонячної радіації там не поступається ташкентському. Але не поспішайте вибивати на тій землі п'ять дачних соток і будувати віллу з видом на море... Небагато знайдеться сміливців, що зважаться провести там, в компанії пінгвінів, свою особисту відпустку.

Послухаємо заступника директора Центру антарктичних досліджень АН України Бориса ОЄКРЕТА.

— Якщо казати про суто практичний інтерес, Антарктида стала для України єдиним джерелом риби і морепродуктів. Країна, що веде навіть незначний промисловий вилов у водах Південно-Полярного океану, зобов'язана одночасно вести наукові роботи, досліджувати стан його біоресурсів. Найближчим часом повинно вирішитися питання про вступ України до SCAR — міжнародної організації, що координує роботи в Антарктиді. Паралельно ведуться переговори про передачу нашій державі британської антарктичної станції «Фарадей».

— **А яка доля 15-ти станцій колишнього Союзу?**

— На всіх піднятий російський прапор. Передачу хоча б однієї з цих станцій під юрисдикцію України російська сторона вважає неможливою, пропонуючи використовувати їх на основі оренди (!). Щоправда, МЗС Росії все-таки обмовився про можливість (під час розділу активів Союзу) передачі станцій «Ленинградская» або «Русская». Справедливо було б зауважити, що це — Східний сектор Антарктиди, відомий найтяжчими льодовими умовами.

— **А що англійці? Невже зголосяться розпрощатися з «Фарадеєм», передавши як гуманітарну допомогу?**

— По-перше, їм немає сенсу утримувати кілька дорогих станцій, що знаходяться поряд. Крім того, науковий потенціал України у світі відомий. Не випадково одним з обов'язкових умов передачі Великобританія поставила продовження розпочатих на «Фарадеї» досліджень. Станція розрахована на так звані подвійні вимірювання — одночасне їх проведення на одній із станцій в Арктиці. Ініціатива належала британській стороні, що свідчить про визнання можливостей українських вчених використати весь потенціал станції.

— **Центр антарктичних досліджень АН України створено тільки минулого літа. Але, якщо говорити про внесок українських науковців у освоєння та дослідження шостого континенту...**

— Досить згадати, що 1911 року у складі експедиції Роберта Скотта, який досяг Північного полюсу всього 33 днями пізніше за Амундсена, був полтавець Антон Омельченко. Згадуючи 60-ті роки нашого сторіччя, назву ім'я львів'янина академіка Вялова.

До речі, не раз українські екіпажі українських літаків Ан-74 рятували життя дослідникам Антарктиди. На Херсонській та Миколаївській верф'ях були збудовані практично всі російські криголами — відомий «Сомов», вся серія «Витус Беринг».

— **І попри все це Україна досі не має сучасних суден посиленого льодового класу?**

— Зараз на Херсонській верфі стоїть збудоване на замовлення Союзу судно «Іван Папанін» для Північного морського шляху. Корпорація «Суднобуд» з Миколаєва пропонує переобладнати його під українське антарктичне науково-дослідницьке судно. Для того знадобляться немалі кошти...

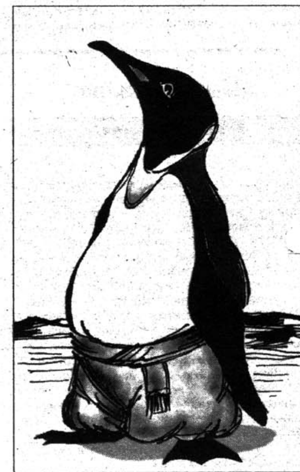
— **Сподіватися на державний, давно дірявий гаманець, не доводиться?**

— Нещодавно ми входили у Комісію Верховної Ради з народної освіти та науки з пропозицією про станцію «Фарадей», і знайшли підтримку. Уряд і ВР України виділяють кошти на відрядження двох вчених до Лондона і в Антарктиду для вивчення обладнання і можливостей станції. Переліт до Лондона і назад згодилися виконати безкоштовно Міжнародні авіалінії України. Особливо хочу відзначити керівників фірми «Хіала-центр», які запропонували сплатити повністю перший внесок України до SCAR.

— **І коли очікувати результатів?**

— 28 лютого ми вилітаємо у складі британської експедиції на «Фарадей». Перебування в Антарктиді триватиме біля двох тижнів.

— **Від імені читачів «Голосу України» бажаю вам щасливої подорожі.**

Мал. Володимира КИСЕЛЬОВА.

Григорій ГРИНЬ

МІНДОБРИВА З ГАЗУ

У Полтавському газопромисловому управлінні налагоджено виробництво екологічно чистих мінеральних добрив — із природного газу. Хоча спершу був винахід місцевих науковців щодо очищення природного газу від вуглекислоти. Такий процес здійснюється за допомогою аміачних розчинів. А ось саме продукт очищення і вилучений вуглекислий газ і є сировиною, з якої виготовляють міндобрива. Одну тонну вже випробували в господарстві Зіньківського району і одержали чимало прибутку врожаю. Коли б тільки ці добрива витіснили продукцію хімічних комбінатів.

Полтава.

Георгій ВОРОТНЮК

КВАРТИРУ ЗА... КРИЛЬЦЯ

Досить незвичне рішення прийняла Одеська міськрада: передати у власність членові Українського ентомологічного товариства В. Ніколаєву однокімнатну квартиру в обмін за зібрану ним колекцію метеликів, що перейде в комунальну власність міста. Навіщо вона йому, питається? Чи не розтринькування це житлового фонду? Зовсім ні, вважають і спеціалісти- ентомологи, і «батьки» міста. Бо колекція та унікальна, — десь 8—10 тисяч доларів США. Однокімнатна квартира коштує не дорожче. Коли такий обмін відбудеться, то колекція метеликів буде передана Одеському зоопарку, де створюється музей регіональної фауни.

Одеса.

Наталя ФІЛІПЧУК

Кілька слів про «Кроком руш»

Особисті роздуми з приводу українізації мундирів

Колись в армії ставали мужчинами, тепер — мужчинами, що володіють українською мовою. Українізація армії — розпочалася. Щоправда в законі «Про збройні сили України» її називають інакше, офіційно і серйозно: впровадження державної мови в Збройні Сили України. Веселуни прокоментували це жвавіше, відкрили нове дихання бородатому анекдоту про пиво: «Сержанте, знаєте, як по-російськи буде «Кроком руш» ? «Шагом марш».... Песимісти пророкували, що разом з українізацією розпочнеться і розвал армії: «Хіба може рядовий зрозуміти «До зброї!», коли він звик до «В ружье». Серед захоплених знайшлося кілька відважних, які зауважили: «Не слід вдаватися до надто буквального перекладу статутів і команд». А байдужі... не відреагували ніяк.

Для всіх повідомляємо: сьогодні в наших Збройних Силах серед солдатів і сержантів — 90 відсотків українців, серед прапорщиків — 97. Було б абсолютно природньо, якби вони спілкувалися рідною мовою, проте... близько половини з них нею не володіє.

«Раби — це нація, яка не має слова, тому й не зможе захистить себе». Нарешті ми можемо похвалитися, що сказано це не про нас. (Репліка: щоправда, за певної ситуації слово не замінить втраченої ядерної зброї).І впровадження замість "Здравия желаем" — «Слави» (з перекатом) вже нікого не шокує. Міністерство ж оборони заговорило про успіх. Українізація не спричинила жодних проблем (хіба фінансових, бо коштуватиме декілька мільярдів купоно-карбованців). Можливо тому, що військові виявилися кращими політиками, ніж деякі політики — стратегами. Вони відразу відмовилися від примусу.

— Справу ми розпочали з роз'яснень, пропозицій, порад, — розповідає Ольга Лісна, головний спеціаліст з української мови Головного управління виховної та соціально-психологічної роботи Міністерства оборони, автор поки що єдиного навчального посібника для військових «Вивчаємо українську самостійно» та російсько-українського військового словника. — Адже впровадження української мови не принижує гідності людей інших національностей. Ніхто не забороняє їм дотримуватися своїх національних традицій, спілкуватися рідною мовою. Українською мовою послуговуватимуться під час служби, навчання, для діловодства.

І, всупереч прогнозам, до кінця 1992 року укомплектували 2556 груп для вивчення української мови, в які записалося понад 50 тисяч військовослужбовців (добровільно!). Вдалося навіть знайти викладачів: запросили з вузів, шкіл, спеціальних навчальних закладів, студентів-випускників педінститутів і навіть офіцерів, які досконало володіють українською мовою. В «Народній армії», «Страже неба» надрукували окремі уроки з української мови, найуживанішу військову термінологію. Зацікавили товариство української мови «Просвіта», міністерство освіти, науковців Києва, Дніпропетровська, Одеси... Тільки до спонсорів ніяк ключика не підберуть... А вивчати українську мову сьогодні, вибачте, дорого. Хоча сьогодні дорого все. А те, що не дорого, нікому не потрібне.

Тож, панове офіцери, рядові, сержанти, а також комерсанти, нумо! Або ж: «Кроком руш!».

Малюнок Сергія ПРИГОВА.

Юліана ШЕВЧУК

Гуманітарна допомога для гуманітаріїв

Рафал Рогозинський — консультант з питань електронної комунікації — співпрацює з американською організацією IREX — Радою міжнародних наукових досліджень та обмінів. Заснована 1968 року, Рада керує програмами міжнародного співробітництва між вченими-гуманітаріями різних країн, надає стипендії для проведення наукових досліджень у США науковцями Центральної і Східної Європи. 1993 року відкрито представництво IREX у Києві.

— Я представляю експериментальну програму, яку розпочав IREX кілька місяців тому. Вона спрямована на розвиток електронної комунікації. Розрахована на гуманітаріїв, програма має на меті створити загальнодоступні центри електронної комунікації в АН України, університетах та інститутах, бібліотеках, засобах масової інформації, громадських некомерційних і неполітичних організаціях. Фінансує організацію американська фундація «Євразія».

Засоби електронної комунікації широко впроваджуються на Заході протягом останнього десятиріччя. Існує кілька ступенів зв'язку, перший з яких — електронна пошта. Це можливість передавати і обмінюватися інформацією через комп'ютери, що значно дешевше, ніж, скажімо, факсовий зв'язок. Незалежно від того, скільки щодня працюють з електронною поштою, коштує це 22,4 долара за місяць.

І нарешті — можливість прямого зв'язку, безпосереднього підключення до комп'ютера в будь-якій країні. Так ви отримаєте можливість попрацювати з необхідним документом у будь-якій бібліотеці світу, не виїжджаючи з Києва. Для створення пункту електронного зв'язку потрібна лише вільна телефонна лінія, комп'ютер (навіть найпростіший типу IBM), модем і комп'ютерна програма. Тож «гуманітарна допомога», що прибула до Києва, — це кілька десятків модемів, без яких не можна підключитися до комунікаційних систем. Консультант Рафал Рогозинський говорить, що він готовий роздавати їх безплатно зацікавленим організаціям, встановити і налагодити зв'язок, забезпечити комп'ютерними програмами, навчити персонал працювати з ними.

Уже планується створити загальнодоступні пункти в Інституті журналістики при Київському державному університеті, який би обслуговував також студентів і викладачів Інституту міжнародних відносин в консультативному центрі з питань освіти США. Передбачається підписати угоду про створення загальнодоступного незалежного інформаційного центру засобами електронної пошти з організацією «Інтерньюс» в приміщенні «Українського дому».

У Києві діє два сервісних комп'ютерних центри, що обслуговують абонентів Києва і області. Столиця має потенційні можливості побудувати ефективну систему електронного зв'язку, підключитися до міжнародної лінії «IP-Інтернет» між Києвом, Львовом, Варшавою та всіма західними країнами. Підписано угоду між Україною та ООН про встановлення в Україні супутникової станції зв'язку, якою могли б послуговуватися всі державні організації.

— Всі, з ким я розмовляв, були не лише згодні підключитися до електронних засобів зв'язку, а й з ентузіазмом ставилися до справи. Але ми хочемо, щоб наш центр був загальнодоступний, а деяким організаціям це не до вподоби.

Звичайно, я розумію, що для багатьох організацій навіть 4 долари в місяць — проблема. Але, думаю, розв'язати питання можна. Існує багато потенційних партнерів, які могли б сприяти. Багато зарубіжних фундацій також готові допомагати України.

З технічного боку, вважає Рафал Рогозинський, налагодити роботу нових технологій зв'язку в Україні можна дуже швидко, за два-три місяці. Проблема полягає у тому, щоб переконати керівництво деяких установ і організацій у перевазі електронних комунікацій. Гуманітарії, на відміну від технарів, поки що не до кінця усвідомлюють свою потребу в сучасних засобах зв'язку.

— Я приїхав сюди не для того, щоб змінювати природній процес розвитку вашої країни чи закріпляти силу впливу якоїсь організації, IREX чи іншої. Сучасну еволюцію засобів зв'язку можна порівняти з прогресом, який принесло свого часу винайдення книгодрукування. Через засоби комп'ютерної комунікації нам відкриваються досягнення всього світу. Я готовий допомогти і працювати з кожним, але далі все залежатиме від вас.

Юрій ДОЦЕНКО

Риб'ячі рукавички

Ніжні м'які рукавички, теплі шкарпетки, гаманці для шляхетних і ще багато чого корисного можна, виявляється, виробити зі шкіри... товстолобика чи сома. Це довели співробітники технологічної лабораторії Донецького комерційного інституту, яку очолює доцент Ганна Васюкова. Наукові розробки донеччан підтвердило Одеське орендне підприємство КООТ (колишній шкіряний завод №1), де випущено перші промислові зразки виробів із риб'ячої шкіри. Та це, на жаль, поки тільки зразки. Щоб налагодити промисловий випуск продукції, по сировину треба їхати аж в Одесу, а це сьогодні — чималі кошти. Щоправда, зовсім поруч — «Донрибкомбінат», донедавна найбільший постачальник ставкової риби не лише на Донеччині, а й в Україні. Але порозумітися поки що не вдається.

А тим часом у наших сусідів із Білгородської області на базі ставкових господарств риб'ячо-шкіряну справу вже поставлено на широку промислову основу — тут навіть шиють куртки і кашкети...

Донецьк.

Анатолій КОБЕЛЬНЮК

Наливай — подешевшало

Ми вже дожилися до того, що менше стали випивати... Магазини Луганська затоварені горілкою різних видів, і торгівля пішла назустріч любителям спілкуватися з чарчиною — відтепер пляшка горілки коштує 45 тисяч карбованців, це на 10—12 тисяч дешевше, ніж раніше.

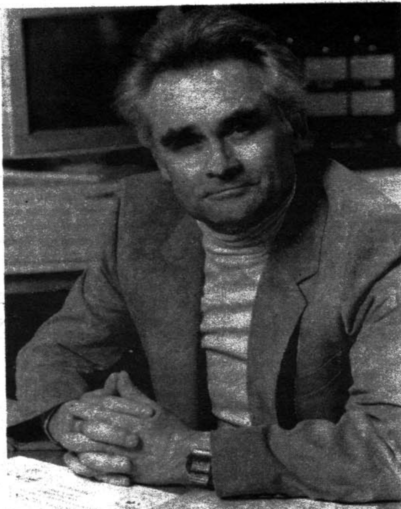
Але пийте обережно. Нагадуємо: в 1991 році від алкогольного отруєння померло 365 жителів області, у 1992 — 582, у 1993 —632.

Луганськ

От що цікаво: список посад і титулів цього 53-річного вченого займає рівно 53 рядки у газетній колонці. Я спеціально підрахував. Назву тут тільки найповажніші: декан Факультету хімічного машинобудування, завідуючий кафедрою лазерної технології КПІ, академік Інженерної академії України, віце-голова Лазерної асоціації колишнього СРСР, почесний член Лазерного інституту Америки, член міжнародного інституту електриків та електротехніків, Лазерного електро-оптичного товариства, Канадської асоціації промислових лазерів, Нью-Йоркської академії наук... Це — менше половини списку...

Втім, його вихованці, здорові дядьки з вченими ступенями, називають професора позаочі (сам чув) коротко й просто — Сенсей, тобто (кожному японцеві зрозуміло) — Вчитель.

Отже, ми в гостях у Володимира Сергійовича КОВАЛЕНКА, якого американці, любителі рейтингів, назвали одним з п'яти провідних лазерних експертів світу і «людиною «number one» серед лазерних фахівців колишнього Союзу».

КОВАЛЕНКО, або МІСТЕР ЛАЗЕР

— Володимире Сергійовичу, давайте розпочнемо ось із чого. Одні фахівці няньчать дітей, інші випускають спиртне для населення, ще інші колупаються в землі. Кожному ясно, наскільки ці люди потрібні суспільству. А ви — хто має справу з лазерами?

— Перспективи лазерної технології у світі надзвичайно великі. За моїми підрахунками, вони можуть застосовуватись у 350 галузях: медицині, сільському господарстві, оборонній промисловості, криміналістиці, видовищній індустрії, поліграфії, зв'язку... Коротше, нема такої галузі, де не потрібні лазерні технології. Ось, погляньте, намальований автомобіль, і стрілочками вказано, що тут зроблено за допомогою лазера. Автомобіль, як їжак, весь у стрілочках.

— Це — теоретично?

— Для західного світу — вже ні. Там це — найпріоритетніша галузь, сюди вкладається багато грошей, але ж і віддача величезна. Я ж кажу — сфера застосування широчезна, від дрібниць до... Вачите, що у мене в руках?

— Авторучка?

— Ні, лазерна указка. Я натискаю кнопку — а тепер погляньте на протилежну стіну, там гуляє червона цяточка, показує, що нам треба.

— Симпатична фітюлька...

— Еге ж. За допомогою цієї ж «авторучки», навіть ще меншої, але з потужнішим зарядом, можна, приміром, відбиватися від рекетирів... А он американці наробили таких «авторучок», тільки великих, для зоряних війн, щоб, приміром, літакам хвости обрізувати. Тепер ця зброя не потрібна, хоч викидай, ніхто не бере.

— Багаті теж плачуть... Але що — у нас? Ви вважаєтесь піонером лазерної справи, очолювана вами кафедра виникла ще на зорі лазерної ери. То чому ж Україна відстає?

— Все-таки, ми змогли дечого досягти, і наші досягнення визнають у світі. Ви знаєте, недавно мене було запрошено читати лекції в Огайо, місто Коламбус, там один з найбільших у США університетів. Я був так званим «Видатним запрошеним професором». Раз на рік, на один семестр, вони мають право запрошувати до себе будь-якого вченого. Але «видатний професор» мусить пройти великий конкурс, мене навіть попередили, що тут можливі стреси, якщо не пройду конкурсу. Я виграв. Відгуки на мене писали японці, англійці, американці. Отже, авторитет ми маємо, на Заході не думають, що ми здатні тільки на ліанах гойдатися.

— Невже ви зі своїм світовим авторитетом не можете нічого пробити, навіть тепер?

— По-перше, я не можу сказати, що був обділений увагою, навіть вдома. Вважайте, дві державні премії отримав, звання заслуженого діяча науки і техніки, і взагалі, всі ті цяцьки, які у нас дають ученим, я маю. Правда, мене вже тричі «прокотили» в Академії наук. Щоразу казали: ви у нас — другий. Ось пройде перший, а тоді ви. І так ото три рази. Може, якийсь ідеологічний фактор діяв. Але торік я знову не пройшов до нашої Академії наук... Втім, повернемось до вашого запитання. Всі розуміють: так, ми відстали. Всі розуміють: так, наш порятунок тільки у використанні найновіших технологій. Науковий потенціал для розробки таких технологій у нас є, це визнає світ. Однак — стоїмо.

— Парадокс?

— Та який там парадокс! Грошей нема — то й увесь парадокс. Грошей нема ні у нашої держави, ні у наших спонсорів.

— Це безвихідь?

— Ні. Це просто треба пережити. Але пережити розумно. Дивіться: нині країни СНД та східної Європи підписали з зарубіжними інвесторами 219 угод на 8 мільярдів доларів. З них на Україні — тільки 11 угод на 124 мільйони доларів. Навіть маленька Естонія взяла собі суму майже таку саму! Нам мусить бути соромно. Ви знаєте — це дані ЮНЕСКО, — що Україна, її інженерно-науковий потенціал, становить 6,5 відсотка світового інженерно-наукового потенціалу. Порівняйте — вся Північна Америка бере на себе 17,8 відсотка. Тобто Україна володіє таким потенціалом, яким практично ніхто не володіє. Але потенціал залишається потенціалом, закон про інвестиції не діє, інвестори нас бояться. У зарубіжних банках відкрито спеціальні рахунки, вони кажуть: якщо у вас є ідеї, будь ласка, давайте, спонсоруємо, а ми — сидимо, нічого не робимо. Більше того — на всіх рівнях, на кожнім кроці — державне хабарництво. Ось, для прикладу, дрібниця. Я отримав з-за кордону бандероль. На ній вказано, що відправник заплатив 32 долари 15 центів. А з мене беруть ще сім тисяч карбованців. За що — адже все вже заплачено! Кажуть: митний збір. Та посоромтеся, хлопці, люди ж сміятимуться!

Це — бандеролька, а бачите, клопіт який? А що буде з якимось серйозним проектом?

— А як це на Заході робиться?

— Просто. Оці нові технології — вони дуже гнучкі. Тут не потрібна така махина, як завод «Арсенал», досить отакого кабінету, в якому ми сидимо. Наймаю я отакий кабінетик, беру кредит у банку, а через рік — через рік! — той кредит банкові повертаю. Тож банки охоче йдуть на це. У нас ця система не діє. А ми могли б збагачувати і себе й державу. Але спробуй — тебе податками задавлять. То ніхто й не береться.

— Ви — романтик?

— Ні, не схоже.

— За кордоном вас цінять, мабуть, були хороші пропозиції...

— Були. Хороші. Багато.

— Чому ж ви не лишились там?

— Якщо коротко — тут за мною стоїть дуже багато людей. Ех, аби ще й гроші. Але це — прийде. Тому-то я створив зараз новий НДІ — на базі своєї лабораторії лазерної технології КПІ, що існувала ще з 1964 року. Мені кажуть: ти збожеволів, усе руйнується, а ти НДІ створюєш! Та ні, не збожеволів я. Лабораторія має величезний досвід — 160 винаходів, 22 книги, понад 500 статей, фахівці. А НДІ — це вихід на вищий щабель.

— Яким чином — на вищий щабель? Адже й справді все розвалюється...

— У нас є одна перевага перед виробництвом. Ось вона. Робітникам на підприємстві треба платити. А платити нема чим. У нас — не робітники, у нас — студенти. Це, вибачте на грубім слові, дешева робоча (або інтелектуальна) сила. Студенти одночасно вчаться й роблять велику науку — так в усьому світі. Тобто одночасно і навчання, і практика. Дуже гарний компроміс, мені здається.

До речі, втішний фактор — наші випускники гарно розподіляються, на них є попит, є потреба. Останній випуск — 77 чоловік — розібрали майже всіх, це при тому, що інших фахівців розбирають не так охоче, беруть лиш 50 і навіть 30 відсотків. І ще одне: у нас готові вчитися діти американських українців. Їх цікавлять певні аспекти наших технологій, а також ціна навчання. Там, у них, це коштує 17 тисяч доларів. І їм вигідно, і нам. Крім того, у нас вже навчаються студенти з Близького Сходу, Китаю, Тайваню, Індії. Ось чому я вірю в новостворений НДІ лазерної техніки і технології.

— Ви знаєте формулу успіху? Є така формула?

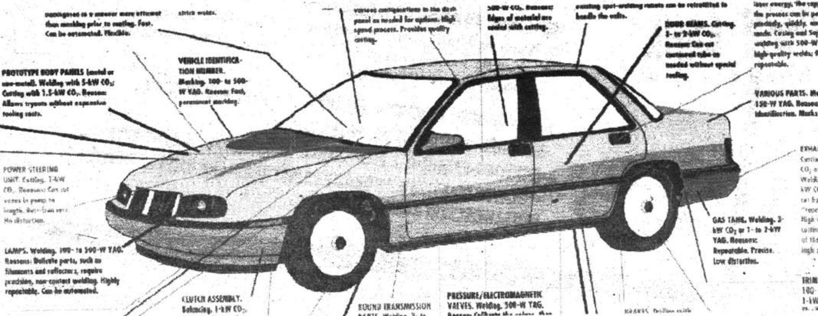
— Є. Це — робота. Не зупинятися. В дитинстві мене називали дзигою. Я ненароком згадав про це — коли один канадський урядовець, побачивши, як я кручуся, спитав майже серйозно: у вас там що, голка в кріслі? Не зупинятись. Ось збираються страйкувати студенти й викладачі. Що ж, вони у безвиході. але я думаю: якщо ми розпустимо студентів на «канікули» — у них же потім не буде грошей на те, щоб повернутися й продовжити справу. Ні, мій принцип — не зупинятися, крутитися. Все?

— Мабуть...

— Вам сподобалась моя лазерна указка? Я вам подарую — коли ми такі випускатимемо. Мені її, між іншим, теж не зовсім подарували. В американському магазині вона коштує десь понад 80 доларів. Але чоловік, що мене супроводжував, сказав хазяїнові магазину: «Ви знаєте, хто такий містер Коваленко? Це — містер Лазер!» І хазяїн уступив указку за 50 доларів. Нічого. Наші будуть кращі...

Розмову вів В.Ж.

На знімку: професор Володимир КОВАЛЕНКО.

На малюнку: при виробництві автомобіля лазерні технології використовуються «тут, там і майже всюди...»

Володимир САВЦОВ

Метелики, які задарма не літають

Десята година ранку. У двері «п'ятизіркового» готельного номера стукають, і на порозі виникає дівчисько: «Чи не потребує пан сексопослуги? Тільки швидше, щоб я встигла повернутися до школи, поки не закінчиться велика перерва» (триває 20 хвилин).

Десята година вечора. У холі того ж готелю вальяжно розсілись у кріслах трохи старші красуні (одяг — за останньою модою, макіяж — за паризькими зразками, звертання до чоловіків — однією з європейських мов). Це вже — «нічні метелики». І ніхто — ані обслуга, ані служба охорони готелю — їх не проганяє. Ні, не тому, що заздалегідь одержали «на лапу». Аргументація досить своєрідна, хоча й не позбавлена сенсу: красиві дівчата «облагороджують» готель, створюють йому імідж ще більшої гостинності, тому вважаються бажаним елементом інтер'єру. Щоправда, ті ж охоронці обов'язково попередять потенційного клієнта, що перед ним — проститутки, але далі вже, як то кажуть, вільному-воля: одержуйте ключа від свого номера і запрошуйте «метелика» в гості. Звичайно, нічний «сервіс» коштує шалених грошей (більше місячного заробітку пересічного поляка), але ж і в «п'ятизіркових» готелях зупиняються не бідні гості...

Не маєш такого ключа? Посварився з дружиною? Шукаєш пікантних розваг? Варшавські газети рясніють оголошеннями всіляких «бюро масажу» (чи не звідти ця практика вже запозичена деякими київськими ділками?), «товариств пані і панів», «бюро зустрічей». Одна година «спілкування» з семирічною (!) дівчинкою коштує 150 доларів. «Ми нічого не можемо зробити, — бідкаються польські поліцейські. — Адже, по-перше, маленьких дівчаток до цих закладів часто приводять їх матері («хай дитина заробить»), які завжди можуть довести, що дочка просто присутня на товариській вечірці. Що ж до більш дорослої жіночої «обслуги», то вона заявляє, що зустрілася з клієнтом, аби супроводити його у концерт чи в оперу».

Як гірко жартують поляки, щодо сексу їхня батьківщина — це справді «країна рівних можливостей». Цілий день на так званому «Пігалеку» (похідне від назви паризької площі — Пляс Пігаль, центру такої індустрії) прогулюються «денні метелики», які за цілком помірну винагороду завжди знайдуть з бажаючим спільну мову. До речі, часто це — не професіоналки, а жінки, які у такий спосіб прагнуть залатати дірки в сімейному бюджеті. Увечері ж вони знову перетворюються на люблячих дружин і дбайливих «хранительок родинного вогнища»...

Оскільки з бензином у Польщі проблем немає, дуже поширився «автосекс». На автостоянках жінки чекають, поки припаркується якась машина, і наввипередки (конкуренція!) намагаються спокусити водія. Часто побаченням у машині все і обмежується. Але бувають випадки й «романтичніші». Газета «Жице Варшави» наводить приклад, коли хазяїн люксусової машини запросив дівчину до свого помешкання, де на них уже чекало ще 18 (!) чоловіків. Горілка, вино і... Коротше кажучи, «сеанс» тривав протягом вечора і ночі. Жертва власної легковажності згодом не могла показати поліції навіть будинок, в якому відбувався весь цей жах.

Втім, не для всіх «метеликів [illegible] ва обертається настільки [illegible] ли клієнт підру[illegible] вибрати собі ви[illegible] сусідньої машин[illegible] номер його автомо[illegible] кмети. І варто красуні, [illegible] на «біржу», повідомити «опікуна», що їй не заплатили або побили, то начувайся, негіднику! Якимись невідомими шляхами той же сутенер миттю

дізнається, кому належить машина, адресу, за якою проживає «хуліган», переконується, що саме з ним мала справу «підопічна», і тоді... Оскільки за «товар» слід платити, а його зовнішній вигляд ні в якому разі не можна псувати, помста буде швидка і настільки жорстока, що здивуються навіть охоронці порядку (а вони, як то кажуть, бували в бувальцях).

Останнім часом дедалі ширшає практика вивезення польських дівчат до європейських і арабських країн, де їх просто продають у місцеві борделі, причому левова частка «заробітку» дістається «менеджерам» і власникам будинків розпусти (буває так, що дівчину накачують наркотиками, потім заштовхують до багажника автомобіля і в такий спосіб перетинають західний кордон).

Влада, громадськість всерйоз занепокоєні ситуацією, що склалася. На юридично-правовому рівні проституція у Польщі заборонена. Але як довести, що дівчина з сумкою для харчів, роблячи вигляд, нібито чекає автобуса, [illegible] на клієнтів (хоча [illegible] справедливо [illegible] з про[illegible] кида[illegible] ських [illegible]. Ко[illegible] служене. [illegible] займаються своїм [illegible] заради легких грошей або власного задоволення. Головна причина — це соціальна незахищеність підростаючого покоління, його неспроможність задовольнити свої життєві потреби порядними методами. Дівчина, яка живе у маленькому містечку, де щойно збанкрутувала єдина фабрика, що могла б дати їй роботу, опиняється перед прірвою, перескочити яку може єдиним шляхом: їхати до Варшави і там шукати собі шансів на виживання. Даються взнаки й інші фактори: багато малолітніх «метеликів» стають такими, якими є, через сексуальні злочини, скоєні щодо них вітчимами або коханцями їхніх матерів, вуличні згвалтування — все те, що веде до аномальних зсувів у свідомості молодої людини і врешті-решт штовхає її на панель...

Втім, проституція у Польщі набирає дедалі більш інтернаціонального характеру. Усі ми знаємо про «човникову» практику, коли з СНД (зокрема й з України) туди линуть гендлярі. Але, виявляється, везуть вони не тільки електродрилі та відра. «Жице Варшави» розповідає про досить розгалужену систему, коли симпатичну «Наташу» (як тут їх називають) у подорожі до Варшави або інших великих польських міст супроводжують брат, сват і навіть... власний чоловік. «Пане, подивися, яка у мене красуня. Дівчина — прима сорт». Згодом парочка повертається додому з доларами, причому ніхто не здогадується, в який спосіб їх зароблено. Ринув до Польщі і потік «наших» професіоналок.

Звичайно, ніяких медичних довідок, а часто — елементарних запобіжних заходів. Секс-«човники» можуть експортувати венеричні хвороби та СНІД за кордон, а можуть і привозити їх звідти («на доважок» до заробленої валюти). Отже, проблема з варшавської або краківської переростає, приміром, у київську чи харківську.

Не будемо священиками: проституція, відтоді як вона стала першою найдавнішою професією, завжди була, є і буде. І ніякими драконівськими законами єство людське не змінити. Щоправда є інший вихід: поставити її в юридичні рамки, як це вже давно зроблено на Заході. Але треба, щоб цією проблемою займалися не тільки правоохоронні органи. Як у Польщі, так і в нас.

Варшава — Київ.

На знімку: «наші» професіоналки біля одного з варшавських казино чатують на клієнтів.

Фото з журналу «Шпігель» (ФРН).

Наталя ФІЛІПЧУК

Багатий, славний Кочубей, і крокодили наші бистрі

Чи спадало на думку тестеві Клінтона, що його правнуки вирощуватимуть — крокодилів? Тестеві ж (незаконному) Івана Мазепи Кочубею таке не привидилося б навіть уві сні. Проте, ось уже кілька поколінь Кочубеїв (прямих нащадків) мають власну ферму в колишній французькій частині африканського Конго. І на життя не скаржаться, бо вистачає і на хліб, і до хліба, і на невеличку віллу на півночі Франції. Крокодилячу ферму сплановано дуже мудро: у центрі озеро, де плавають риба і крокодили, що тут рибу їдять, потім — свинська частина. Виявляється вони чудово знаходять «спільну мову». І замикають коло — пасовища страусів, які, до речі, із задоволенням доїдають те, що свині одного разу вже з'їли (неабияка економія).

В цій історії можуть бути деякі неточності (але незначні), бо почула її в одному з французьких салонів, коли мова зайшла про відомого бізнесмена Кочубея, який постачає найкращі крокодилячі шкірки і страусячі пера для найвидатніших модельєрів. І, кажуть, час від часу він згадує батьківщину свого прапрадіда, примовляючи: «Із задоволенням продаватиму крокодилячі пасочки українським модницям. Але... коли буде вигідно».

Віталій МАКСЮТЕНКО

Подарунок з Африки

Останнім часом до ряду сумських підприємств надійшли листи з далекої Африки, написані нібито від імені різних високих посадових осіб міністерства транспорту і авіації Нігерії. За стилем і фабулою вони мало чим відмінні один від одного. Починаються листи з вишуканих компліментів керівникам підприємств, про високі моральні та ділові якості котрих адресатові буцімто відомо з надійних джерел. А далі, після обумовлення суворої конфіденційності, розкривається суть справи.

Чого ж хочуть «ділові» партнери з чорного континенту? Виявляється, у них від якогось контракту залишилось ніде не оприходуваних 30 мільярдів доларів. Третину цієї суми вони ладні просто так віддати сумському підприємству або особисто директору. Для цього треба тільки надіслати за указаною адресою кілька екземплярів фірмених бланків з печаткою і підписом, банківські та інші реквізити.

«Зухвала афера», — коротко прокоментували ці листи в СБУ по Сумській області. До честі промисловців, жоден із них не клюнув на нігерійську приманку. Дай Боже, щоб скрізь (а подібні послання гуляють вже по всій Україні) не забували про здоровий глузд. Адже «за так» може бути хіба що шматок сиру у мишоловці.

Суми.

Андрій НЮНЬКА

Нате хоч огірочок!

Вирватися, бодай на тиждень, за кордон — хіба не мрія? Хіба не варта вона будь-яких коштів і зусиль? Ну, і — хабарів, звичайно... Наші до цього звикли. А от працівники зарубіжних посольств у Києві ще розбираються: де тут подарунок від щирого серця, а де — хабар? І взагалі: за що подарунок, якщо держава платить їм за цю роботу?!

Один посольський працівник (не скажу, якого посольства, але — у Києві) — чоловік суворий і принциповий, зізнався мені, що одного разу таки взяв хабара. І згадує про це без сорому. А було так. Приїхала жіночка з далекого села. Вистояла у посольстві чергу, як годиться, без мороки отримала свою візу, а потім «презент» подає ...огірочок солоний! І ледь не плаче: більше нічого не має, а з черги шепочуть: треба!

...Тут навіть непідкупне серце розтануло!

Сім'я за світ, світ за сім'ю

Доводилося чути таку думку, що рід людський зберігся як вид дякуючи не лише своєму більш розвиненому, ніж у тварин, мозку, а й здебільшого дивній здатності жінок народжувати одразу кількох дітей. Отож, чи то природа, чи то провидіння обдаровують обрану сім'ю півдюжиною немовлят. Мовляв, щоб батькам, а з ними й людству, не думати-гадати — народжувати далі чи обмежитися одненьким пестуном, — маєте в одній сім'ї весь світ. Оце і є відповідь: бути чи не бути роду людському. А відповідати за людство доводиться переважно жінкам.

Та 29-літня Джин Вінсі з англійського міста Лідс, схоже, зовсім не обурилася з того, що саме їй випало відповідати. Через шість тижнів вагітності вона вже знала, що їх буде шестеро. Лікарі, котрі повідомили жінці цю сенсаційну новину, намагалися чинити тиск на майбутню матір і вмовити її позбутися деякої кількості малюків, які мали народитися. Медики діяли надто прагматично, розуміючи те, що урядові Великобританії після народження дітей доведеться сплачувати немалі гроші (близько 150 тисяч доларів на рік) для надання різних послуг немовлятам. Однак Джин та її чоловік Жан відкинули цю блюзнірську пропозицію. Майбутні батьки не мали гарантій, що не постраждає решта малюків. Сама мати не могла відмовитися від подарунка матері- природи. Щаслива пара була обдарована. У призначений час шляхом операції на світ з'явилися: Ребека, Грегорі, Катя, Стефані, Джессіка та Валерія.

Фото ІТАР—ТАРС.

ВОЇНИ, ПОЛІТИКИ І... РОЗВІДНИКИ

ДЕЯКІ СТОРІНКИ З ЖИТТЯ БАТЬКА ТА СИНА ОРЛИКІВ

Володимир КРАВЦЕВИЧ, військовий історик

Нещодавно минуло 250 років, як пішов із життя видатний політичний та військовий діяч України — гетьман Війська Запорозького і України Пилип Стефанович Орлик, відомий як автор першої української Конституції.

По-різному вказують день його смерті українські дослідники: одні вважають, що це сталося наприкінці травня, як свідчив молдавський господар Маврокордато, інші джерела повідомляють, що гетьман Орлик помер на початку липня, приблизно 7 (14) липня 1742 року.

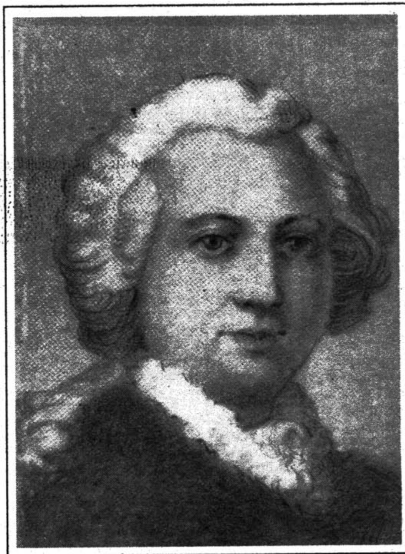
Людиною, яка все своє життя до краплі віддала служінню Україні, намагаючись створити могутню миролюбну державу, був Пилип Орлик. Продовжувач справи славетного гетьмана Івана Мазепи, він зрозумів, що лише могутня і цілком незалежна Україна може бути гарантом стабільності в південно-східній та східній зонах російської експансії.

Його силами дипломата і політичного діяча вдалося збити міцний блок східних і південно-східних європейських держав, від Чорного до Балтійського морів, за підтримки Франції, король якої Людовік XV чудово розумів, до чого призведе поступальна експансія царської Росії, котра, починаючи з Петра Першого, гарячково, але планомірно розширювала власні володіння, виношуючи далекосяжні плани.

У прозорливості Пилипа Орлика — основна його політична заслуга. В ряду українських героїв це постать, яка для багатьох поколінь визначила принципову лінію незалежності України як свободи від імперської політики «старшого брата».

«Гетьману довелося вести дуже тяжке життя, йти на компроміси, та треба визнати, що його душа була і залишилася широкою і чесною, здатною на обмеження та самопожертву.

Злигодні його життя не мали на нього великого впливу, збагачення не було метою його політичних акцій. Щоправда, важке матеріальне становище, в якому він опинився в еміграції, мучило його, завдавало чимало клопоту, примушувало його шукати способи розв'язання, звертатися з меморіалами (відозвами. — **Авт.**) і проханнями до різних європейських урядів, але при цьому він на перший план ставив не самого себе, не свою численну родину, а власне оточення, яке треба

було підтримати, — українські справи, що стали справжньою справою його життя», — так характеризує особистість Пилипа Орлика Богдан Крупницький у своєму дослідженні «Гетьман Пилип Орлик (1672—1742 рр.). Огляд його політичної діяльності» (Варшава, 1938 р., праця українського наукового інституту, том XIV).

Для свого часу гетьман Орлик був надзвичайно освіченою людиною навіть у європейському масштабі: він знав латинь, яка на той час була мовою дипломатичного спілкування, писав і розмовляв польською, французькою, знав німецьку, чеську та шведську мови, писав і розмовляв російською, міг порозумітися англійською, не кажучи вже про те, що він чудово знав українську мову. Підвалини його освіченості, як і всієї української старшини (котра на відміну від будь-якої іншої, в тому числі й російського дворянства, була на високому рівні культури, а освіту найбідніший український шляхтич давав своїм дітям найліпшу), були закладені в Києво-Могилянській академії. Його епістолярна спадщина, мова його меморіалів — усе говорить про те, що гетьман навчався у кращих українських професорів, але більше він досяг самоосвітою.

Працездатність у нього була надзвичайна: жоден із українських гетьманів не залишив стільки публіцистики і літературної спадщини, як Орлик. Він був дещо педантичний, надто акуратний, любив логічність вчинків, був принциповим у головному. Про це говорив його «Діярій» (щоденник), який, на жаль, й досі ще не опублікований в Україні.

«Діярій», даючи уявлення про діяння гетьмана (від цього і його назва), показує, що він, крім усього, був і природженим керівником розвідки, мав власну контррозвідку. Розум був у нього логічний, ясний і винахідливий, і всі його можливості як політика та розвідника базувалися лише на силі і привабливості його особистості, на вигадці та комбінаціях його розуму.

По-українськи впертий, але гнучкий, гетьман Орлик не мав необхідних, як нині вважають, «державності», монолітності натури, самовираження і владності, якими відзначалися Хмельницький, Мазепа. Він був більш інтелігентний, більш людяний, чи що...

Гетьман дуже любив свою родину і був щасливий сином. Його син, Григорій Орлик, став першим українським розвідником міжнародного класу і був тим механізмом, що приводив у дію всі ідеї гетьмана Орлика. Коли 1 лютого 1733 року помер ставленик Росії польський король Август Саксонський, Григорій Орлик сприяв тому, щоб нового короля Станіслава Лещинського привезли з Франції в Польщу лише за кілька днів, і на престол зійшов саме він, той король, який привів систему гетьмана Пилипа Орлика в дію; у Стокгольмі, у Варшаві та в Стамбулі на тронах були ті, хто реально міг здійснити задуману ним комбінацію — реальну концепцію виключення Російської імперії зі світової політики. Франція також була на боці козацької нації, і лише козаки-запорожці, котрі жили в Криму, підвели...

Резиденти російського посла Неплюєва, розпропагувавши січовиків, повели запорожців 1734 року з Криму в Україну, і все пішло прахом: царські війська вторглися в Польщу і загнали Лещинського в Данціг; і хоча французи й послали туди свої кораблі та морську піхоту, Лещинський злякався. Хан і гетьман стояли з військами і чекали вказівки Порти — рушити на допомогу Лещинському, але Порта зачала торгуватися з Францією щодо матеріального забезпечення цієї допомоги, і операція Орлика не вдалася.

Гетьман розпустив своє військо: запорозька піхота, поодинці і групами, рушила на Січ, на Україну, частина кавалерії також пішла до запорожців на Україну, а інша частина разом з наказним полковником Савою Чалим вступила до польського коронного війська.

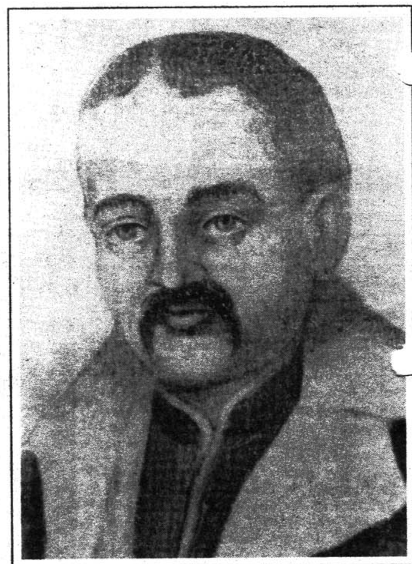
Потім настав і останній удар — 26 січня 1735 року Станіслав Лещинський остаточно зрікся престолу, Річ Посполита випала з коаліції, підготовленої Орликом. Центр коаліції оголився: образно кажучи, ударом через центр росіяни розірвали вісь Стамбул—Варшава—Стокгольм і фланговими ударами добивали турків на півдні, а шведів на півночі, у Прибалтиці.

Все перемішалося в інформаційній системі гетьмана Орлика, навіть господар Лупул, якого Орлик вважав зв'язковим у Стамбулі, його зрадив і став царським інформатором. Не відомими нам шляхами в руки Орлика потрапив текст угоди, яку Росія мала підписати з Персією, щоб усією могутністю південної групи військ обрушитись на Порту, і гетьман пише листа, в якому, вказуючи на поразку Мініха біля Очакова, а де Лассі — в Криму, радить Великому візиреві, як використати цю ситуацію. Але лист цей до візиря не дійшов: Лупул, молдавський господар і турецький підданий, передав його російському резидентові Євдокимову.

Орлик же порадив Великому візиреві Веген-паші використати у боротьбі проти Австрії міжусобні внутрішні негаразди в Цесарії, розраховуючи в цьому на молодого Ракоші, лідера угорських національних сил.

Довгий час Пилип Орлик був у царській імперії ворогом номер один. За ним полювали, полювали і за членами його сім'ї. Всі ситуації сучасних детективних романів і колізій Дюма блякнуть перед тими каверзами і хитрощами, які використовувалися в капканах і пастках російських розвідників на територіях і в містах, де діяв Орлик і його резиденти, зв'язківці, члени його сім'ї, що стали, як і він, на шлях боротьби за українську незалежність. Але все було марно — вони були невловимі.

Тоді 17 червня 1738 року імператриця Анна Іоаннівна, за порадою фельдмаршала Мініха, запропонувала Пилипові Орлику амністію і протекцію в обмін на відмову від боротьби. «И если он, Орлик, оное свое намерение исполнит действительно, то будет явный знак слабости неприятельской», — написала імператриця фельдмаршалу Мініху. Орлик не зреагував на пропозицію. Він став вищим авторитетом у Порті з російських, польських та шведських справ: його розвідники із запорозьких козаків, що залишились йому вірними, резиденти, якими вміло керував його син Григорій, діставали необхідні документи, передавали необхідні відомості, працювали на естафеті. Сам Григорій Орлик вів глибоку розвідку на Ліво- та Правобережжі України: блискуче володіючи талантом перевтілення і мовами, він, переодягшись у татарського купця, ходив Україною, селами й містами, зустрічався зі старшиною і простими козаками. Царські розвідники знали, що глава розвідки Орлика — на Україні і намагалися його схопити, але він був невловний. У найкритичніший момент його ховає командир царської дивізії, шотландець на російській службі, Джеймс Кейт, котрий 1740 року займав посаду гетьмана Малоросії, бувши водночас таємним інформатором Пилипа Орлика.

Існує навіть версія, що Григорій Орлик і Джеймс Кейт були масонами, і це відіграло свою роль у діяльності Кейта на користь Орлика.

На півночі Європи концепція Орлика також не мала успіху через нерозпорядливість шведських чиновників, але все ж Орликові ціною страшенного напруження свого дипломатичного таланту і завдяки французькому золоту вдалося переозброїти армію Швеції, примусити спалахнути яскравим полум'ям патріотизм шведської молоді, висунути лозунг «Виборг буде шведським!» — і 13 серпня 1741 року Швеція оголосила війну Росії. Однак на полі битви шведська армія не підтвердила її минулої слави: в багатьох боях її було розгромлено. 16 червня 1743 року в місті Або, вже після смерті гетьмана, підписали мир, згідно з яким Швеція втратила частину Фінляндії.

Російський фельдмаршал Мініх у своєму донесенні урядові зазначив, що одним із пунктів мирної угоди з Портою має бути пункт про видачу Орлика Росії. Турки вагалися, але затримували пенсіон (уже 22 місяці гетьман його не отримував), наказували переїхати до султанської ставки Адріанополя. Він відмовився. Посол Франції, граф Кастелло, і шведський посол допомагали йому. Старому гетьманові, а Орликові було вже під сімдесят, вдалося з їхньою допомогою переїхати в Яссі, але дні його наближались до кінця. Покинутий усіма, кому він допомагав, без зв'язків із сім'єю, гетьман помер. Його було поховано у передмісті Ясс, а його архів захопив молдавський господар.

Діяльність Григорія Орлика, сина гетьмана, дуже непокоїла російський уряд, який через дипломатичні канали офіційно заявив протест Флері, міністрові закордонних справ, але у Франції, а той офіційно відповів царським дипломатам, що у списках французьких військ такого полковника немає, Орлика ж направив на кордон Баварії. Ні зловити, ні вбити Григорія Орлика царські терористи не могли, і він продовжував служити в регулярних французьких військах під іменем свого роду — графа Франції де Лазіскі (де Лазіскі).

У битві при Бергені (дві милі від Франкфурта-на-Майні) Григорія Орлика було смертельно поранено, і 14 квітня 1759 року він помер.

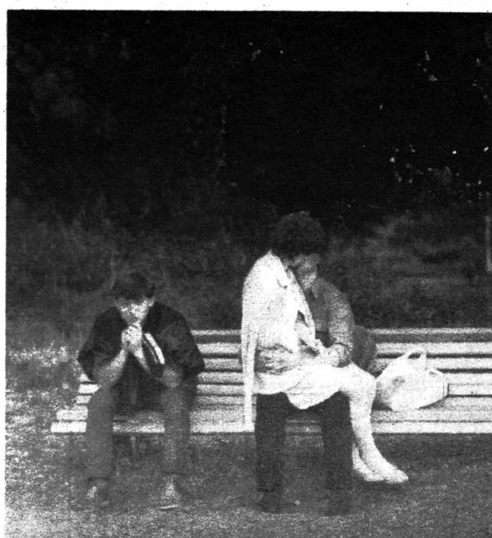
На цьому рід Орликів де Лазіскі скінчився, але пам'ять про славних борців за справжню незалежність України весь час жила у серцях козацької нації.

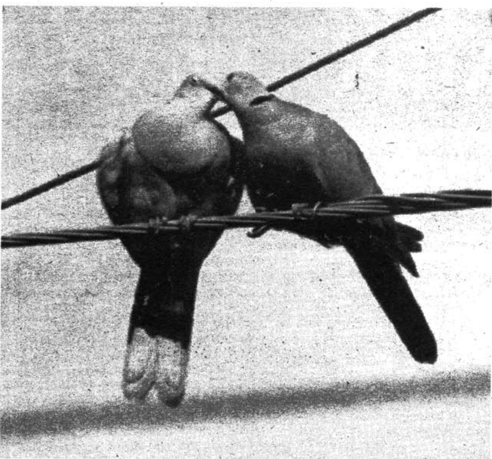
Батько і син були дуже схожі, і люди навіть плутали їх. Вони були схожі не тільки зовнішньо, їх єднала любов до України, відданість українській козацькій нації. Після смерті батька Григорій Орлик пропонував Людовікові XV проект організації на Рейні Запорозької Січі, але турки не захотіли пропустити запорожців через Босфор і Дарданелли.

На знімках: Пилип (праворуч) і Григорій Орлики.

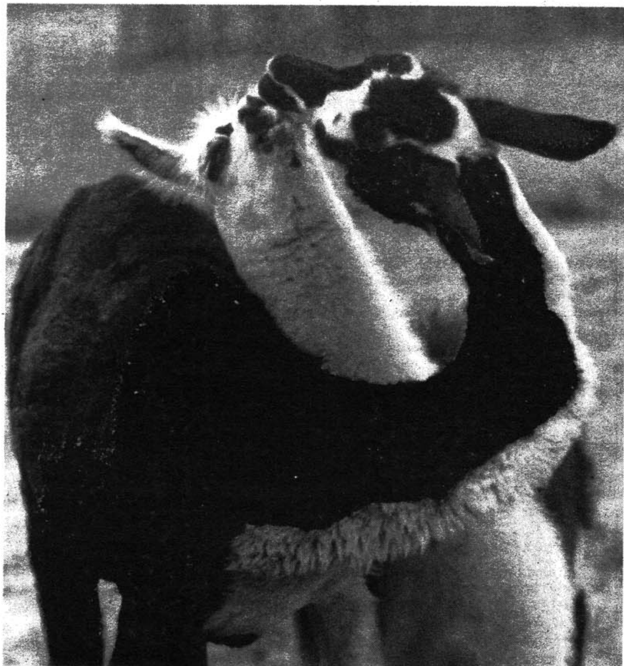
P.S. Запропоновані портрети не публікувалися в українських виданнях за радянської влади.

ОБСЕЛЬОВАЛЬ...

Цілуються всі: вожді, президенти, птахи, коні й просто люди.

От вам історія на цю тему.

У мене був армійський приятель Ібрагім, афганський белудж. Опинився він у Союзі дивовижним чином — пасли з батьком овець і ненароком перейшли кордон. Назад їх не випустили. Мабуть, з тих пір для Ібрагіма будь-яка зустріч із друзями чи просто з добрими людьми набувала особливо урочистого смислу. То була ціла церемонія. А російське слово «поцеловал» він вимовляв просто-таки епічно: ОБСЕЛЬОВАЛЬ! Не якось там по- брежневськи чмокнув, а — ніби з голови до п'ят! Ібрагіма знала вся Сьома танкова армія, щовечора він докладно розповідав мені, де й кого зустрів. І додавав знамените «обсельоваль».

... Тепер він знову за кордоном...

Здибавши десь отару овець, я мимоволі шукаю очима мого незабутнього Ібрагіма. Може, це він знову ненароком перетнув рубіж отам між Куп'янськом і Валуйками, і зараз звично крикне «Лаладжан!» — тобто «Брате!», і — ОБСЕЛЬОВАЛЬ!..

Христофор ГРУША.

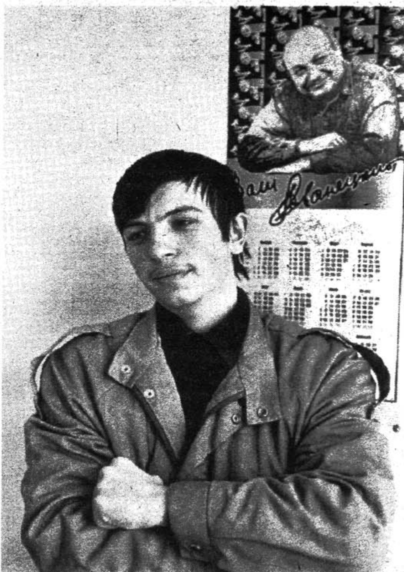
Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА, Михайла САЧКА, Василя БАБУХА, Валерія ІНЮТІНА, Миколи КОЗЛОВСЬКОГО та з журналу «Нешнл інквайрер».

Миколай НИДВОРАЙ

Про Юрка, що видав книгу

Видатний філософ Ортега-і-Гассет сказав, що молодість живе в борг, маючи на увазі, що у молодих нема нічого, окрім надій на майбутнє.

А от київський десятикласник Юрко Задоя спростував великого філософа. У Юрка вже дещо є не лише у майбутньому, а — тепер. Він (власним коштом!) видав книжку своїх гуморесок та афоризмів. Ця тоненька книжка зветься «Солом'яний заєць». Правда, Юрко заліз у борги, але ж це не ті моральні борги, що їх мав на увазі мислитель Ортега, а цілком конкретні карбованці, позичені у діда-хлібороба (ось де меценати наші!) та інших близьких і далеких родичів. Тепер Юрко гордо торгує своїм «Солом'яним зайцем» на вулицях. Чи віддав борги — не знаю. Не впевнений. Бо він з великою охотою дає автографи і дарує свої твори просто так добрим людям.

Нічого, Юрку! Прорвемось...

На фото Олександра КЛИМЕНКА — той самий Юрко.

Кіно без паранджі

Днями троє українських кінематографістів ризикнули з'їздити зі своїм кіно у країну, яка саме переживає кінематографічний бум. Та ще й на Схід, який, як відомо, — справа тонка. І що б ви думали? На всіх показах українських стрічок був аншлаг! Хоча для Ірану (а саме там відбувався фестиваль) це не показник — кінобум все-таки. Цікава деталь: всі фільми йшли без перекладу. Так що дозволю собі підсумувати: українське кіно цікаве і зрозуміле не тільки у рідних Жабокричах.

Для київських режисерів Андрія Дончика, Мурата Мамедова та директора музею Довженка (що на кіностудії) Тетяни Дерев'янко XII міжнародний фестиваль «Фаджр» був першовідкриттям. Як і для українських кіномитців взагалі. Представлені фільми «Кисневий голод» (Андрія Дончика), «Розпад» (Михайла Бєлікова), «Хто хоче війни» (Мурата Мамедова), «Лебедине озеро — зона» (Юрія Іллєнка) пройшли у повних залах.

Багато відгуків отримав фільм «Театр Сергія Параджанова» і виставка мистецьких об'єктів відомого режисера.

Великий інтерес викликала ретроспектива фільмів Довженка, яка тривала 16 годин (!) — всі десять днів форуму.

Приємно вразила обізнаність іранців з українською кінематографічною класикою. Під час виступу у Тегеранському кіноінституті Андрій Дончик та Тетяна Дерев'янко зустріли кінознавця, який жодного разу не був в Україні, але має цікаві розвідки по кожному з фільмів Довженка і стверджує, що Олександром Петровичем було знято не 3 документальні фільми, а більше — просто не все збереглося.

Призів на фестивалі не роздавали, маючи за девіз «людей подивитись — себе показати». Цікаво, що на «Фаджрі» за підсумками дня виходила (щоденно!) газета. (На бойовий листок вона зовсім не скидалась). Принагідно додам, що в Ірані випускається щорічний чи то буклет, чи каталог, де представлені всі вітчизняні фільми, вміщено інформацію про їхніх авторів, акторів, режисерів.

Коли скажу, що має він чудову поліграфію й дизайн, то не для того, щоб читач позаздрив. Для того, щоб замислився.

Г.Р.

Ганна РОМАНЦОВА

ЗНІМОК ДУШІ РОЗМІРОМ 9 х 14

Мені здається, що у «побутових» фотографів на цій землі особлива, надзвичайно гуманна місія — в'язати нам вузлики на пам'ять. Вузлик — у день народження, вузлик — у день повноліття, вузлик — у день весілля... (На жаль, показувати сімейні альбоми та вивішувати фотопортрети тепер вважається міщанством. Лиш іноді дістанеш, погортаєш...) А яка пам'ять залишається про фотографа? Подяка — у книзі скарг та пропозицій фотоательє? Прізвищ відвідувачі не запитують. Проте були фотомайстри, чиє ім'я по батькові знало мало не пів-Києва (та хіба тільки Києва!). Вони мали свою клієнтуру, тільки їх визнавав столичний бомонд. Нещодавно у людини «з того кола» я поцікавилася такими адресами. У відповідь почула п'ятеро прізвищ. Хто поїхав до країн більш сонячних, хто пішов на пенсію, хто — у інший світ. І я теж вирішила зав'язати кілька вузликів. На згадку про тих, що залишилися.

З Марією Григорівною Ейленкріг ми домовилися зустрітися біля кінотеатру «Київ». В надії на неквапливу бесіду спустилися сходами колись тихого, відомого смачними десертами кафе. Господи, здається, у Києві вже не залишилося куточка, де можна спокійно поговорити! Словом, надто вже недоречною здавалася ця жінка у наскрізь просмаленому і гамірному підвальчику. Пили каву, а згодом вона страшенно дивувалася: «Заставна ціна? За чашку? Що ви говорите!» За її молодих років про таку прикмету «світлого майбутнього» ніхто і гадки не мав. Люди ще вірили одне одному. А, може, і не в тому річ. Просто — інші часи, інші люди, інші обличчя...

Скільки їх, у профіль і анфас, промайнуло за 50 років перед об'єктивом її фотоапарата! Тисячі, може сотні тисяч... Галерея портретів... Письменники, артисти, генерали, космонавти, сильні світу цього. За такої клієнтури можна було б стати влаштованим придворним фотографом. Якби не характер: занадто вже прямий та незалежний. 40 років день у день (маючи один вихідний на тиждень) вона їхала до маленького ательє № 4 у парк Шевченка знімати «робітників і президентів». До речі, без огляду на «ранги». Вважала ж бо: робота є робота, і халтури не терпіла.

... Як все починалося? Як у багатьох. У сім'ї було троє дітей і одна мама. Тому школяркою сама влаштовувала по понеділках «вихідний» — допомагала мамі пришивати гудзики та заробляла шиттям. Підросла, стала комсомолкою. За активність навіть прізвисько отримала — «Дозвольте». І ще один «подарунок»: 21 року від народження за п'ять фатальних хвилин зробилося волосся сивого (колись модного) кольору. Коротше, ворогів чимало зажила.

Під час Великої Вітчизняної керувала штабом протиповітряної оборони на одному з евакуйованих підприємств у Куйбишеві. Пригадує, що личила їй лейтенантська форма. 1943-го Марія Григорівна звернулася зі шпальт всесоюзної газети зі закликом зібрати гроші на військовий літак. І зібрала. Сам Сталін надіслав тоді Ейленкріг телеграму з подякою. Вона й досі зберігає той пожовклий аркушик. (Відчуваю поблажливі посмішки на декотрих обличчях. Не поспішайте!) По війні повернулася до Києва, пішла до райкому партії ставати на облік. Там її розподілили приймальницею до фотоательє — «побут піднімати». Приймальницею пропрацювала рівно п'ять днів. На шостий взялася до павільйонного фотоапарата і відтоді вже не випускала його з рук.

Ось так. Просто і в самісіньке яблучко.

— Скажіть, от є люди фотогенічні і не фотогенічні...

— Для мене такого поняття не існує. В кожному є щось гарне, справді гарне. І ще існує майстерність, природний смак. Мене запитують, приміром: «Куда вы дели его нос?» Все робить світло. Треба лише вміти ним користуватися.

— У кожного майстра є свої секрети...

— Мій метод простий: я розмовляю з клієнтом, і він не встигає «закам'яніти», не помічає моменту фотозйомки.

Цікаво, що на портретах роботи Ейленкріг немає негарних облич чи тьмяних очей. Є світло. Кажуть — від комсомольсько-патріотичного запалу. Відмовляють у тому, що світло йде зсередини, можливо — від душі.

До речі, той старенький павільйонний фотоапарат, з яким працювала Ейленкріг, ще й досі стоїть у фотоательє № 4. «Я любила його. На ньому гарно «листівки» виходять — портрети 9 х 14». А от власного у майстрині ніколи не було. «Є у сина, але він серйозно не займається. Зараз це не модно».

Все тоді було інакше. Не було ніяких згадок ні про яке авторське право. Знімками Марії Григорівни прикрашалися шпальти газет, театральні програмки, афіші, довідники, енциклопедичні словники, антології і т.п., часто-густо без підпису. Така вже доля фотомайстра — залишатися для багатьох невідомим. Втім, вона ставала не раз героїнею нарисів і навіть поетичних триптихів своїх клієнтів. Ще досі телефонують, просять щось зробити. Але «публіка не та» — зізнається Марія Григорівна. Не цікаво працювати... Звісно, не та: вікові демократів-прагматиків — не до соцреалістичної душі...

Без квітів з роботи ніколи, навіть у лютий мороз, не поверталася. З багатьма зі своїх клієнтів товаришувала, відвідувала у дні народження й свята. Ніколи не мала діамантів чи коштовного вбрання, та й не сумувала за тим. Бо ж ніхто не вмів краще ані співати, ані танцювати, ані веселитися. А ще — любити людей, даруйте за банальність. Була переконана: той, хто не любить людей, не повинен працювати у фотоательє — все одно нічого не вийде. У кожному знаходила щось гарне, варте уваги й захоплення.

Вдома, на книжковій поличці, має Марія Григорівна ще одну галерею своїх портретів — у виданнях творів українських письменників з їхніми автографами. Іван Ле, Іван Драч, Олексій Дмитренко, Борис Олійник, Дмитро Павличко, Платон Воронько... «Асу фотомистецтва від аса авіації» — присвята їй від Покришкіна. «За те, що я такий красивий» — від Басеєнка. Є автограф Юрія Гуляєва: «Від найвродливішого мужчини, котрий будь-коли жив на вулиці Пушкінській». Згодом, на програмці вечора його пам'яті в Колонному залі Будинку спілок, з'явиться посвята від іншого співака — учасника концерту Павла Зіброва.

На пенсію 70-річна майстриня вийшла тільки минулого року. Якось я запитала Марію Григорівну: «Ви все життя вдивлялися в людські обличчя. Як вважаєте, чого не вистачає нам, сучасним?»

— Душі, — відповіла Марія Григорівна.

На знімку 50-х років (на першому плані праворуч) — Марія Ейленкріг.

Садок вишневий на Подолі

(Закінчення.
Початок на 1-й стор.).

Кажуть, Більченко поставив цю виставу за одну добу. Тобто, репетиції почалися у жовтні минулого року, але це була робота не над конкретною п'єсою, а етюди на теми чеховської драматургії взагалі. Трохи пізніше до репетицій приєдналася датська актриса Крістен Кольструп (вони познайомилися на одному з міжнародних фестивалів). Отак вони собі працювали, не думаючи про результат. Тема «саду» виникла десь після новорічних свят. І тільки буквально за один день до прем'єри усе постало таким, як і побачили потім глядачі. Було показано всього кілька вистав у приміщенні Музею історії Подолу. Потім оренда музею закінчилася — і «Вишневий сад» став чарівною легендою.

Легендою — про що? Про переломний час, що ми його переживаємо. Погодьтеся, говорити про ще не до кінця пережите як про легенду — неймовірно важко. Бо легенда вимагає тонкого відчуття краси. Але ж спробуй зосередитися на чомусь красивому, коли йдеться не про книжний вишневий сад, а про той, в якому ти сам жив до перебудови й здобуття незалежності.

До речі, про незалежність — у її світлі «суверенізація» вишневого саду в цій виставі починає звучати як тема «садок вишневий коло хати», трохи іронічно, проте без зла. Зла у цій виставі нема взагалі, Більченко і його актори, навпаки, зуміли пожаліти всіх — і тих, хто відходить, і тих, хто прийшов.

... Датська актриса поїхала додому. Більченко каже, що заміни їй нема ким, і тому невідомо, коли знову ми зможемо побачити виставу. Що «нема ким замінити» — не дуже віриться, і ось чому. Ця вистава — про безповоротні втрати. Про втрати красивих міфів. І тут втрата актриси ніби стає часткою вистави. Мовляв, ми граємо всерйоз. Шкода, звичайно, що при цьому «Вишневий сад» нам більше не покажуть. Він став історією. А історія не робить заднього ходу.

***На знімку:** сцена з третього акта «Вишневого саду».*

Юрій ДОЦЕНКО

Горщики ліплять — святі!

На 60-ому році свого життя Борис Савелійович пригадав, як його, тоді ще карапузого хлопчика, притягувало дідове гончарне коло, як разом робили із глини кольорові свистуни, котрі потім на їхній вулиці продавала циганська родина, галасуючи на всю околицю: «Ганчір'я давай!»

А пригадала сліпа людина цей епізод свого зрячого дитинства звичайно ж не від хорошого життя. Ну скажіть, що незрячому чоловікові в осліпленому нашому суспільстві сьогодні робити? А коли простіше, за що і на що жити?

Тож пішов Борис Савелійович у підвал. Там — темно. Тут — темно. А він, попри все, шукав того єдиного запаху дитинства — запаху глини, від якої свистун співає...

Тим паче, що його макіївське підприємство для сліпих ось-ось закривається: ніхто не хоче сьогодні за дорогу ціну купувати у інвалідів те, що зроблено їхніми зрячими руками.

І ось сліпий кличе сліпого і каже: — Пенсіонер Реутов Валентин Михайлович! Вставати! Щоб жити! — У вас пам'ять є? — Є!

— Тоді за роботу...

І почали робити свою справу сиві ветерани — глину діставати, багаття підтримувати, горщики ліпити. Двоє сліпих гончарів сидять і працюють у підвалі, у темряві, крутиться коло, важніють руки. Кінчається глина, яку завезли ті ж цигани, а поруч, десь на поверхні, на сонці крутиться стільки партій, комерсантів, а вони — Вухтянов і Реутов — творять свої горшки, попільнички, без світла і допомоги.

А недавно при виході із свого будинку автоматною чергою вбито президента асоціації підприємців Артемівська Валерія Слесарева, який допомагав сліпим інвалідам не тільки морально, а й матеріально, переказавши їм значну суму. На сьогодні вбивці не знайдено. Слідство триває.

Донецьк.

Марко МОВЧОК

Золоті рибки на абонементі

Недавно, йдучи вулицею колишнього Карла Маркса, уздрів унікальне видовище: у контейнері для сміття нишпорив хлопчина літ п'ятнадцяти. Серйозний такий, у шкіряних рукавицях аж по лікті. Виявилось, хтось висипав у контейнер цілий скарб — старі журнали й книжки. Повірте, я зрадів, хоч і моторошною радістю. Ясно, що нових дешевих книжок нема, але ясно також, що бажання читати у того пацана — мабуть, безсмертне, і це втішає.

Прямо звідти я пішов до знайомого директора бібліотеки імені Радіщева, це — біля театру ляльок. Директором там — Деренік Сисакович Єремян, темпераментний київський вірменин, можливо — найколоритніша постать серед лицарів книги.

Єремян, звісно, одразу засипав цифрами: скільки в якому році раніше було нових надходжень, виходило до тисячі щороку, а тепер все менше й менше. «Скоро ці полиці стоятимуть порожні!» — зробив він дещо театральний жест. Втім, я знаю, що у нього полиці порожніми не стоятимуть. У нього ніщо не пропадає. У нього тут журнал «Радио» зберігається (в оправі, панове) аж з 1965 року! Так само — «За рулем», «Здоровье», справжні скарби, яких не в кожному контейнері знайдеш.

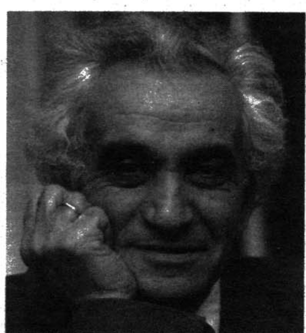
Хто тут основний читач? Ті, хто вчиться, оті самі пацани, кому завжди найбільше треба, а того, що їм треба, ще немає у підручниках. Як їх тут обслуговують? Судіть самі: торік бібліотека зробила 120 тисяч книговидач і всього 29 книг не змогли знайти. Це мізер.

Ну, скажете ви, тут працюють ентузіасти, але ж на ентузіазмі далеко не заїдеш, коли грошей у касі нема. Що ж, Єремян намагається щось заробляти — віддає, приміром, бібліотечні стіни й двері під рекламу. «Але, — каже він, — з грошима все розумні. Були б у мене гроші — отут, посеред читального залу у мене стояв би мармуровий фонтан з золотими рибками!» Потім подивився на мене й сказав з неповторним своїм вірменським акцентом: «У меня канцтовар купить — деньги нет. А для птиц и для рыб — есть!»

— Для кого?!

Він умикнув світло і я побачив на вікні читального залу маленький акваріум з золотими рибками, а у фондах, там, де стоять безцінні підшивки «За рулем», щось квакали сонні папуги.

«Красиво должно быть. Вот так, дорогой...»

На знімку Сергія КОВАЛЬЧУКА: Деренік Єремян.

Бідні, але цікаві

З 1 по 25 березня у Києві відбудеться третій фестиваль столичних театрів-студій, у якому візьмуть участь «Астрея», «Маргарита», «Театр на Подолі», «Актор», «Українська робітня» — всього близько сорока театрів. В конкурсній програмі (яка цього разу зазнає деяких змін) очікується кілька прем'єр. Новинкою буде і прес-клуб, що працюватиме під час фестивалю і навіть засноє власний приз. Кияни матимуть змогу познайомитись з гостями. Це — надзвичайно цікавий і надзвичайно бідний театр з Харкова, який так і називається «Бідний театр» і Чернігівський молодіжний театр, що виступатимуть поза конкурсом.

Оксана ЧАЙКА

ЧИ МАЄМО МИ ФІЛОСОФІЮ, І ЯКЩО МАЄМО, ТО НАВІЩО?

На запитання про спорідненість із знаменитим російським філософом А. Лосєвим доцент Ігор Лосєв загадково відповів латинською приказкою: «Навіть Юлій Цезар мав бідних родичів».

Отже, наш співрозмовник — Ігор Васильович Лосєв, 39-річний філософ, кандидат наук, який працює на кафедрі української філософії та культури КДУ ім. Шевченка. Перейшов сюди з кафедри етики та естетики і не вважає цей крок кон'юнктурним.

— Мені завжди здавалося, що є інша українська культура, крім тієї, якою нас напихають. І нині я прилучився до її Атлантиди, до імен, котрі раніше були просто невідомі.

Те, що наша кафедра молода (існує всього два з половиною роки), звичайно, тягне за собою труднощі, але водночас позбавляє рутини, дає можливість відчути відповідальність за майбутнє нової наукової школи. Зрозуміло, в діаспорі існували потужні школи українознавства, але все-таки центром його повинні стати Київ та Львів, а не Нью-Йорк чи Вінніпег.

— Дізнавшись, що я вчуся на філософському факультеті, одна з моїх однокласниць зітхнула: «І занесло ж тебе. Психологія чи соціоніка — це більш-менш зрозуміло. А філософія... Навіщо вона потрібна, в чому її практичне застосування?»

— Це запитання завжди породжує у філософів деяке збентеження: не тому, що на нього не можна відповісти, а через те, що філософію важко перекласти на предметно-побутову мову. Філософія сприяє формуванню певного типу людської особистості, а значить, і нації в цілому. Говорячи словами Ціцерона, філософія — це культура душі, а подивившись на економічну, політичну, духовну еліту сучасного українського суспільства, можна за голову схопитися — настільки погано оброблені душі й характер цих людей. Тому одна з причин нинішнього стану України — в тому, що вони не одержали ні хорошого виховання, ні належної освіти, школи думки. Це дика еліта, сенс життя якої — якомога більше урвати і з'їсти, навіть якщо потім нудитиме. Декарт недарма казав: «Держава зацікавлена в тому, щоб мати якомога більше філософів», а Шопенгауер додавав: «Філософ перш за все не повинен бути дурнем».

— У чому своєрідність вітчизняної філософської думки, який її зв'язок з українською ментальністю?

— Негативний момент у нашій філософії Вяч. Липинський назвав хворобою бездержавності, бо розвиток української культури був однобоким і нецілісним. Але: підвищена емоційність, артистизм українців стали основою орієнтації української філософської думки на єдність емоційного та раціонального («філософія серця» — від Сковороди до Юркевича), на гуманізм. Людина — найвище для української філософії, тому вона завжди негативно сприймала диктатуру абстрактних понять над конкретним людським «я». Якщо брати соціально- політичний аспект питання про українську ментальність, то індивідуалізм, яким український народ споріднений з європейським, його внутрішня відраза до насильства створюють можливість єднання з близькою нам європейською культурою.

— Дмитро Чижевський, автор «Нарисів з історії філософії на Україні», що з'явилися у Празі в 1931 році, не заперечував наявності оригінальних ідей у слов'янських і, зокрема, українських мислителів. Та все ж вважав, що писати історію української філософської думки ще рано...

— Більше того. Чижевський висловив таку думку: жоден із слов'янських народів поки що не дав світові великого філософа, який зрівнявся б із Кантом, Декартом або Паскалем. Справа в тому (і я дотримуюсь цієї точки зору), що слов'янські народи ще молоді. Згадаймо Гегеля: «Не знаю, наскільки в них є майбутнє, але минулого вони не мають». Наша спільна духовна батьківщина — Еллада. Тому я впевнений: чим частіше ми будемо повертатися через посередництво римсько-еллінської традиції до витоків, тим більше ми зробимо для своєї філософії та культури.

— На жаль, я з вами не згодна... Ігоре Васильовичу, в якому стані тепер на Україні академічна філософія, «учбова» (як предмет)?

— Відповідь тут двояка: і в поганому, і в хорошому. У поганому, бо держава повністю перестала цікавитися філософією, мистецтвом, наукою. А в хорошому — бо філософія уже більше не «частина державного апарату». Хоча саме тому тепер проявився синдром утечі від свободи (за словами німецького філософа Мартіна Хайдеггера). Тобто втечі кадрів від філософії. Що ж, таким чином відбувається її природне очищення від людей випадкових, тих, хто хотів одержати спеціальність «філософ» лише тому, що філософія мала високий державний статус.

Все-таки з часом хвороби росту минуть, і престиж філософії зросте. Однак важлива одна річ: звільнення від провінційності. Нам необхідно спілкуватися з зарубіжними філософами, зрозуміло, без копіювання філософської моди.

Викладання філософії у вузах України, на превеликий жаль, у жалюгідному стані. Адже у часи не такі далекі відбір кадрів для викладацького корпусу робився перш за все за адміністративними та політичними критеріями. Професіоналізм враховувався в останню чергу: треба було мати зручних людей. (До того ж, викладання було досить високооплачуваною справою.)

Тепер ці люди у відчаї: інструкцій нема, циркулярів, що таке добро, а що — зло, більше не спускають, тому доводиться, як В. Соловйову, самим займатися виправданням добра, а на це не кожний здатний за рівнем інтелекту. Усі ми нині проходимо випробування свободою. Вона любить сильних (в інтелектуальному та вольовому аспекті), і філософ, який служить справі рабства, — це не філософ, а тільки жалюгідний апологет.

— Дякую вам за розмову.

— А я вам: філософи побалакати люблять.

Григорій ГРИНЬ

МИЛОСЕРДЯ З ПРИМАНКОЮ

Що не день — все злиденнішим стає життя. Виживають, хто як зможе, як зуміє. Старенький дідусь, сидячи на ослінчику під будинком, годує крихтами голубів. Уже кілька разів по дорозі до корпункту спостерігаю за ними. Голуб'яча колонія на нашій вулиці чимала, і голодні птахи без будь-якої боязні вихоплюють їжу прямо з рук. Мимоволі подумалось: можливо, чоловік останнім шматком ділиться — і на душі потепліло. Похвалився знайомим про побачене — диво й неабияке, а приємно. Шкільний товариш оцінив розповідь приземленіше:

— А, бачив і я того діда в ділі — віртуоз. Нуздає делікатеси без рушниці і гачка.

— Як?

— На приманку. Накидає усякої їстви, голуби підлетять, а він їх сачком рибальським і накриває. Улов одразу тисяч на двісті — і супчик з голуб'ятини за вуха не відірвеш.

Бог йому суддя, дідові. Не від жиру ж він узявся на старості за дике ремесло. Хто молодший, той до Польщі або Туреччини мотається. З Москви за одну поїздку кілька «лимонів» можна привезти. До гендлювання нині привчаються, здається, з пелюшок. Вже й не дивуєшся, побачивши на «блошиному» ринку знайомого лікаря чи учителя. Минулого тижня, наприклад, в Опішні на товчку зустрівся із давнім приятелем суддею. Ще народним і в законі, як жартує його постійна клієнтура. Сцена вийшла, хоч в анекдот. Не звертаючи анінайменшої уваги на продавця, довго вивчав вміст його ящика-лотка, вишукуючи потрібну запчастину. А коли уздрів саме те, що шукав для авто і, взявши до рук, поцікавився ціною, знайомий з ніяковіючою посмішкою одразу почав «відмиватись».

— До Німеччини хочу проскочити. У дружини там рідня об'явилась. А ціни на квитки такі, що півхазяйства треба продати. Так що, вибачай, багато не скину. Сторгувались, жартуючи над життям-буттям.

Знаю, що подібних, а то й виразніших картинок з натури, будь-хто з читачів зможе малювати хоч дюжину. І по-своєму їх оцінить: хто — осудить, а хто — зрозуміє. Як на мене, то вини простої людини у сьогоднішніх злиднях найменше. Хай це прозвучить досить загально, але саме держава виперла нас усіх на «панель». Одного обібрала із заощадженнями, іншого — з пенсією, третього позбавила роботи, четвертого взагалі пустила з торбою по світу — без житла, освіти.

Таке моє бачення, а, відтак, оцінка нинішньої економічної ситуації в країні. І, повірте, боляче мені від того не менше, ніж простому селянинові з мого рідного села чи самому нашому Президентові. Але коли трудяга, можливо, не завжди і розуміє, від чого наші економічні негаразди (і хто йому за це дорікне), то в парламенті і в уряді їх добре знають. Знають же, напевне, що усі наші уряди — Масола, Фокіна, Кучми мало чим відрізнялись один від другого. Хіба що пафосом своїх запевнень, щонайшвидше «кувати» ринок у країні. На ділі ж подібний популізм і фарисейство обернулись для народу своєрідною приманкою-удавкою. Він клюнув і тільки згодом прозрів, у якій глибокій економічній прірві опинився. І через три роки реформ нам заявляють, що реформи просунулись вперед на 0,01 відсотка! Що тут говорити...

Шлях нагору ніколи не був легким. Але по ньому легше йти тоді, коли напевне знаєш, що перед тобою саме та стежина і он за тим поворотом можна побачити світло хоч якоїсь надії. Так влаштована людська психологія і з цим треба рахуватися. Бо те, чим закінчуються десятиліття будівництва світлого майбутнього, ми вже проходили. Інакше питання, якими ми усі (і чи таки усі) вийдемо — вилиземо з провалля — хто скаже? Дуже хотілося б, щоб сильними і мудрими. А ще, аби не жорстокими. Як би цього хотілося.

Полтавська область.

Сергій ВЛАД

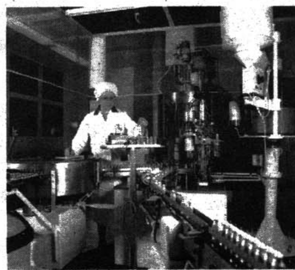
Стояв Гаманюк з німцями над урвищем...

1. Проект

Навесні минулого року представники німецького фармакологічного концерну «Boehringer Ingelheim», подорожуючи Україною в пошуках ділових партнерів, перегорнули стоси історій хвороб, які мали фатальний кінець. Сотні смертей, викликаних серцево-судинними захворюваннями, ураженням шлунково-кишкового тракту, легенів, синдромом набутого імунодефіциту. Тисячі трагічних фіналів, пов'язаних з передчасним народженням дітей... Зарубіжні експерти дійшли висновку, що українська фармацея не здатна протиставити цій пошесті ефективні засоби лікування, бо для цього потрібні потужна індустрія, передові технології, нові засоби виробництва. А відтак — тверда валюта, яку без сприяння органів державної влади в Україні заробити важко. Якщо відшукаємо в цій країні, міркували експерти «Boehringer» ініціативного підприємця-однодумця, започаткуємо спільне виробництво медичних препаратів — до 3 мільйонів упаковок на рік, — які, з огляду на досягнення концерну «В» у галузі біотехнології, повернуть лікарю надію на одужання навіть безнадійно хворого. Треба — завеземо медичне обладнання з Відня (мова саме про віденське відділення концерну «Boehringer Ingelheim»). Треба — навчимо людей, які з фармакологією ще справи не мали (і добре!) секретам нової організації праці. Адже мова, зрештою, про ноу-хау. Виробництво, в якому немає дрібниць, враховують не лише чистоту субстанції і вагу таблетки, а й те, під яким кутом падає сонячне проміння крізь фрамугу на технологічну лінію і скільках дотиків зазнає кінцевий продукт.

2. Реалізація

За порадою «Укрмедбіопрому», німецькі підприємці виклали, що мали на думці, в кабінеті заступника глави Дніпропетровської облдержадміністрації Леоніда Гаманюка. Це й вирішило подальшу долю проекту. Того ж дня Л. Гаманюк привів німецьких підприємців до велетенського урвища: тут невдовзі стоятиме завод по виробництву ентеросорбентів, спільне виробництво може розраховувати принаймні на 900 квадратних метрів виробничої площі. Зазираючи у засмічене провалля під фундамент, німецькі підприємці недовірливо хитали головою. Але, виявилось, Гаманюк знав, що казав, і чим тісніше він співробітничав з «Boehringer», тим більше у останнього міцнішало переконання у тимчасовості соціально-економічних негараздів в Україні. Восени минулого року, коли відбулася офіційна презентація концерну «Boehringer» за участю Президента України Леоніда Кравчука, одночасно підбивали й перші підсумки спільного проекту. На Дніпропетровщині з німецьким концерном об'єднало зусилля виробниче об'єднання «Дніпромедика». А як прийшла біда на шосту домну місцевого металургійного заводу, про гуманітарну допомогу «Boehringer» почув весь Дніпропетровськ.

Враховуючи нестачу твердої валюти, а також скорочуючи час для встановлення контактів і переходу української сторони на інший вимір виробництва, німецький концерн має на меті поки що постачати ліцензійний продукт. Угоду про це вже підписано у Відні представником Президента України в Дніпропетровській області Павлом Лазаренком. Інакше кажучи, доки в Дніпропетровськ прийде німецьке обладнання і устаткування, а вже у березні його збираються монтувати в цехах новонародженого заводу, про який говорив Л. Гаманюк менше року тому, українські виробники займатимуться фасуванням закордонної продукції. Її закуплять десь на 2 мільйони доларів, а далі видно буде.

3. Перспектива

Її вже видно. Кажуть, один з німців просив його вщипнути, бо не чекав побачити цілий завод на рівному місці менше, ніж за рік. Але розвиднілось не тільки тому, що розв'язали за цей неповний рік силу-силенну фінансових, матеріально-постачальницьких, кадрових, ще бозна-яких проблем, а ще й тому, що раптом побачили одне в одному однодумців. Леонід Гаманюк вже непогано володіє німецькою мовою, а його партнери — українською. Німці — в захопленні від розпорядливості і працьовитості українців, а вони — від високого рівня німецьких технологій і розважливості. І ті й ті говорять про спільний бізнес в майбутньому з неприхованим оптимізмом. Підкреслюючи при цьому два важливі моменти. Поперше, вони впевнені: рано чи пізно від вітчизняних або зарубіжних ділових кіл надійдуть пропозиції щодо купівлі якихось субстанцій медпрепаратів, таким чином фірма здобуде нових партнерів по бізнесу. По-друге, його розширення і статус спільного підприємства дозволять залучати в Україну інвестиції у вигляді ноу-хау. Про що клопочуться ділові партнери?

... У моєї привабливої молодої сусідки так і не народилося дитя. Кажуть, у нього не розвинулася ще в утробі матері якась речовина, яка дає змогу дихати. Коли я ненароком згадав про це у представництві концерну «Boehringer» у Києві, мій співрозмовник, стримуючи свої почуття, тільки клацнув пальцями: «Boehringer» знав, як допомогти вашій знайомій».

Отже, спільний німецько-український проект — це і її перспектива.

На знімку: так працює «Boehringer».

Анатолій КОБЕЛЬНЮК

СІЛЬ ЗЕМЛІ І ОКО КОРДОНУ

Недавно потрапила до рук старовинна карта європейської частини царської Росії. Луганська на ній не було, він виник значно пізніше, а от добре знайома Вергунка значилася. Вергунку і досі називають селищем, хоча вона давно вже стала частиною Луганська. Тут частіше, ніж будь-де в обласному центрі, чуєш українську мову. Тут живуть нащадки слобідських козаків, які прийшли в ці краї в часи Запорозької Січі. І цілком природньо, що в селищі утворилася Вергунська сотня Луганського товариства українського козацтва.

З писарем сотні Володимиром Переходенком я й бесідую.

— Володимире Устиновичу, в житті вашої сотні відбулася знаменна подія.

— Так, Луганський міськвиконком дозволив нам виділити 75 гектарів землі, що належать приміському радгоспу імені 8-го Березня.

— Навіщо вам земля?

— Хочемо організувати комплексне господарство. Дісталися нам землі невисокої якості. Останніми роками вони взагалі не використовувалися. 25 гектарів сильно заросли бур'янами, на решті площі після розливів річки Лугань виникло болото. Ми окультуримо землю. На більш придатних для сільгоспробіт 25 гектарах вирощуватимемо картоплю, соняшник, різні овочеві культури. Тут всі козаки одержать по 15 соток у власне користування. 50 гектарів болотистих ґрунтів, що заросли очеретом, обнесемо парканом і налаштуємо там пасовище. Кожний бажаючий козак одержить по 2 телички і бичку для відгодівлі.

— Стільки землі непросто буде обробити...

— У банку візьмемо кредити, на перших порах найматимемо трактористів, а потім і самі обзаведемося технікою. Витрати, як ми підрахували, окупляться, та ще й як. Найближчим часом утворимо акціонерне товариство. Плануємо побудувати олійницю, млин, цегельний завод. Недалеко від села Весела Гора (поблизу від Луганська) плануємо створити слобідське поселення із селянсько-козацьким укладом життя. Кожний двір матиме гектар землі, коня, 5—6 корів, овець, свиней. Люди одержать не тільки достаток. Відновляться традиції українського козацтва, з'явиться інтерес до землі, до селянської праці.

— Ви в це вірите?

— Звичайно. Коли створювали Вергунську сотню, бажаючих записатися було малувато. Тепер же, коли ми заволоділи землею, картина змінилася. У сотні понад триста козаків. Утворилася козача громада, до якої приймаємо тих, кому від 20 до 65 років, у тому числі й жінок. Людей багато. Можливо, з часом сотня виросте в паланку, а потім і в кіш.

— Дехто скаже: не козачі традиції привернули до вас людей, а можливість одержати землю, заробляти гроші.

— Раніше, ратуючи за відновлення традицій слобідського українського козацтва, що ми могли запропонувати людям? Вивчати історію? Так, це необхідно, ми це робили і робимо. Але як набуті знання використати на практиці? Та ніяк. Не було для цього умов. А можливість мати свою землю, організувати селянсько-козацьке поселення — це можливість зацікавити людей реальною справою. Будемо не в безплідних дискусіях відновлювати славні традиції, а на рідній землі, у напруженій праці, у всіх дрібницях і недрібницях повсякденного козацького побуту.

— Ми живемо біля кордону. Відомо, що донські козаки часом висловлюють територіальні претензії до України, до Луганщини. Через кордон від нас потоком йдуть товари, від продажу котрих держава не отримує ані карбованця, збагачуються самодіяльні продавці. Як ви до цього ставитеся?

— Відразу зазначу, що ми територіальних претензій не маємо ні до кого. Із історії знаємо, що перші слободи запорозькі козаки закладали у Дикому полі ще з 1550 року. Між запорозькими і донськими козаками минулого року було укладено договір, в якому, зокрема, говориться, що сторони зобов'язуються «зберігати добросусідські стосунки між Україною та Росією». Сподіваючись, що з донськими козаками ми завжди будемо знаходити спільну мову.

Щодо вивозу українських товарів за кордон, то нас це дуже хвилює. У середині січня нинішнього року були збори Вергунської сотні, на які прийшов представник обласного військкомату. Він просив, щоб ми в контакті з армією, міліцією охороняли кордон, контролювали митниці. Ми погодилися. Ми вважаємо, що маємо за обов'язок стати оком кордону, людьми непідкупними, чесними щодо інтересів держави. Погоджуємося і на пропозицію міліції брати участь в охороні громадського порядку. Але у нас є ряд умов...

— Котрі й армія і міліція досі не можуть виконати зовсім не тому, що мислять по-старому...

— Так, не розроблена відповідна законодавча база, щодо права на носіння зброї, наприклад. З особливим нетерпінням чекаємо, від уже нового парламенту країни, закону про козацтво.

Луганська область.

До таких людей ставлення неоднозначне. Декотрі їм вірять і довіряють, декотрі називають їх шахраями, пройдисвітами. Для останніх скажу відразу: ясновидиця Галина Клименко має неабиякий авторитет серед відомих зцілювачів багатьох країн світу. Три роки тому вона брала участь у роботі першої Міжнародної навчально- практичної конференції «Ушу, йога, біоенергоуправління та самореалізація людини», яка відбулася в Москві. Там же прослухала курс лекцій і пройшла цикл практичних занять під- керівництвом провідних спеціалістів нетрадиційного оздоровлення з Індії, Китаю, Мексики, Франції, США і колишнього СРСР. На такі конференції шахраїв, повірте, не запрошують...

Василь Лисенко, журналіст

«ДОБРОМ ПОКРИЮ Я ТЕБЕ»

Шість років тому Галина Клименко, 33-річна, мешканка Білої Церкви, тяжко захворіла. До кого вона тільки не зверталась, але ніхто не міг їй допомогти! Медики лише безпорадно розводили руками і направляли її до різних лікувальних закладів, де повторювалася та ж сама ситуація.

Тоді Галина не здогадувалася, що по її тілу проходила так звана енергетика Космосу, до якої вона не була ще готова. Та й що це таке і з чим його «їдять», не знала.

— Я страшенно боялася, — розповідає вона. — Тримаю в руках, наприклад, гроші, але не бачу їх. Щось ділося із моїм зором. Куди не погляну — скрізь переді мною постають різноманітні дивовижні малюнки. На стінах, на стелі... Я боялася спати і постійно турбувала маму. Одного разу вона мені сказала: «Давай-но сходимо до окуліста та щось уже будемо робити!» З'ясувалося, що зір у мене нормальний. Лікарі подивувалися з моїх незвичних проявів і запропонували лягти на обстеження. Але я побоялася, не лягла до лікарні, а звернулася до екстрасенсів. Жінка, яка проводила зі мною сеанс лікування, заспокоїла: «Галю, це ж у тебе відкривалося третє око, і ти сама тепер можеш лікувати людей!».

Тоді я думала, що все це якась химера, і знову зверталася в усі усюди. Але ніхто до пуття не міг роз'яснити, що зі мною діється. І ось одного разу я прочитала в «Комсомольской правде» про скликання в Москві міжнародної конференції біоенергетиків. Написала листа, а коли надійшла відповідь, навіть заплакала. Мене запрошували прослухати курс лекцій з ушу, йоги, біоенергетики, взяти участь у семінарах, під час яких засвоювატиметься аналітична робота з осмислення феномена електросенсорики та шляхів розвитку надчутливості з метою особистого пробудження, саморегуляції та оздоровлення. Передбачалося ознайомлення з програмою діагностування і функціональної корекції внутрішніх органів. Кожний з учасників конференції мав можливість перевірити себе на шляху розширення особистого усвідомлення, що обіцяє в подальшому досягнення ясновидіння та позаземних контактів...

А перед тим, як мав надійти лист, у моїй кімнаті «з'явився» чіткий малюнок Кремля. Я ніколи не була в Москві, тож бачила його хіба що в кіно та по телевізору. «Мамо, — кричу, — дивися, Кремль!» А вона мені: «Як ти вже набридла зі своїми «малюнками»! Я через тебе ночей недосипаю...» — «Хіба ж я винна, — кажу

їй, — що зі мною таке робиться!» І тут раптом на стіні з'явився дід з великою білою бородою, а поруч нього — оцей Кремль.

Уже тоді я зрозуміла, що поїду до Москви. А коли одержала запрошення, дуже зраділа і дуже злякалася. Це ж там будуть представники з усього світу! І які! Навіть постала проблема — в чому їхати, як мені одягнутися? Та й грошей не було, щоб заплатити за участь у конференції, жити в готелі, харчуватися. І все ж бажання пізнати й перевірити саму себе виявилося сильнішим за всі труднощі.

У ході конференції нас перевіряли, на що кожен з нас здатний. Про мене сказали, що я з Місяця, тобто — Лунарій. І що це в мене від Бога. А прийшло не з народженням, а в 33 роки — у віці Христа, коли його розіп'яли. А я, у свою чергу, розповідала учасникам конференції про їхні сім'ї, все-все про них. А ті лише дивувалися.

Жила я в готелі на 28-му поверсі. Дуже високо. Дивилася часто у вікно і чогось дуже боялася не висоти, а неба. Одного разу подумала: «Чого його боятися? Це моє небо, ось воно, біля мене». І раптом — очі. На все небо — очі! І вони мені щось кажуть. Я знову поринула в Космос. Так було майже щоночі.

Мені кажуть, що я — не земна людина. Та я і сама це відчуваю. Особливо, коли буваю в Космосі.

— На яких планетах ви буваєте? — поцікавився я.

— На багатьох. А коли проводжу сеанс, то буваю на тій планеті, з якої мій гість.

— Ось, наприклад, звідки я?

— Ваша планета — Сатурн. Ваш день — субота. Я передбачаю долю людини. Будь-якому горю зараджу, хоч би яке воно було. Бо я його бачу і знаю, про що думає людина. Я можу сказати, хто скільки житиме. Можу віддалити день смерті, а отож — продовжити життя.

— Як це?!

— Професійна таємниця. Все прийшло до мене саме по собі. І я вірю в себе, вірю в Бога.

— Хто до вас приходить?

— Різні люди. Прийшла, було, 80-річна бабуся і просить: «Додайте мені хоча б років п'ять, бо я ще нічого хорошого в житті не бачила». І я продовжую життя. Хоча кажуть, що і ворожка я, і чаклунка, і віщунка, і ясновидиця. Наприклад, я сказала своєму батькові, що померла бабуся Федора, котра живе в селі. Бачила її на Місяці, коли там перебувала. А він мені: «Годі вже нас лякати!» Це було ввечері. А вранці приїхали із села і повідомили про смерть нашої бабусі.

— І люди вам вірять?

— Так. Тому й приїжджають звідусіль — з Києва, Кіровограда, Волгограда... Ось почитайте, що пишуть.

«Дякую Галині Олександрівні за допомогу. Був дуже здивований — невже є такі люди на Землі, що про тебе розкажуть все при першій же зустрічі й допоможуть». «Ніколи я в це не вірила, але велике горе змусило звернутися до вас по допомогу. Не можу писати ці рядки без сліз, бо вони самі ллються. Ллються від щастя, що тільки ви змогли зарадити моєму горю». «Велике вам спасибі, Галино, що дали мені віру, надію, силу, здоров'я...»

Галина веде щоденника, у якому для стороннього багато чого дивного і казкового. Ось, наприклад, таке: «22 березня, неділя, вечір. Лягла спати, але мені щось не спиться. Раптом відчуваю, що моє тіло мимоволі піднімається вгору. Я перелякалась і хотіла сісти на ліжко, але його вже не відчувала. Я побачила білі хмари і чоловічу голову з дуже виразним поглядом, широкими бровами, на голові — срібний шолом. І я його зрозуміла. Він сказав, що прибув з планети Атланд...»

Як кажуть, хочете — вірте, хочете — ні. Одне лише додам: усе, що б не робила Галина Олександрівна, спрямоване на добро людям. «Клич мене, проси мене, добром покрию я тебе», — любить повторювати вона. І це не просто слова.

Київська область.

На знімку: Галина Клименко.

Фото автора.

КРОСВОРД «Вісім літер»

1. Військовий чин в армії УСС, УГА та в Українському війську доби Директорії. 2. Громадський діяч Галичини міжвоєнного періоду, видавець «Української загальної енциклопедії», яку називали «коломийською». 3. Литовсько-український князівський рід. 4. Футбольний клуб другої ліги. 5. Театр Леся Курбаса. 6. Автонім українського поета і військового діяча Василя Вишиваного. 7. Ударний музичний інструмент, популярний на Запорозькій Січі. 8. Начальник батуринської артилерії, героїчний захисник гетьманської столиці від Меншикова. 9. Тюркські кочові племена, противники Київської Русі. 10. Річка, що впадає в Азовське море. 11. Видатний український письменник. 12. Захисна військова сорочка, виготовлена з металевих кілець. 13. Українська вчена із Словаччини, авторка «Лінгвістичного атласу українських говорів Східної Словаччини». 14. Давньоруський каліграф XI ст., який переписав зі староболгарського оригіналу Остромирове євангеліє. 15. Видатний давньоруський церковний та громадський діяч, ігумен Києво-Печерського монастиря, який заклав Успенський собор у Лаврі. 16. Ім'я, дане народом онуці Володимира Мономаха Євпраксії за її захоплення медициною. 17. Перша на Наддніпрянській Україні газета українською мовою. 18. Керівник антикріпосницького руху на Буковині в 40-х роках XIX ст. 19. Одна з двох давньоруських абеток. 20. Мати-земля, заступниця в давньоукраїнській міфології. 23. Український народний духовий музичний інструмент. 24. Футболіст київського «Динамо». 25. Опера Максима Березовського. 26. Канадське місто, де було видано перший у Канаді «Кобзар». 27. Український художник, автор розписів Георгіївської церкви у Берестечку. 28. Давньоукраїнське плем'я, що жило на берегах Десни, Сейму, Сули. 29. Живописне зображення, доповнене предметним переднім планом. 30. Найвідоміший галицький князь. 31. Пора опадання листя. 32. Один з чотирьох племінних союзів, який, за свідченням Геродота, в V ст., до Р.Х. селився у Прикарпатті і був частиною народу, що його Геродот назвав скіфами-орачами. 33. Античне місто на території нинішнього Севастополя.

Відповіді до кросворду, надрукованого в «ГУ» 19 лютого

По горизонталі: 4.«Гайдамаки». 5.«Роксолана». 10.Маорі. 13.Сотня. 14.Волошин. 15.Скоморох. 16.Кенігсен. 18.Етруски. 19.Бурса. 20.Бирич. 23.Леонтович. 24.Шкрібляки.

По вертикалі: 1.«Танок». 2.Наполеон. 3.Скань. 6.Каракорум. 7.Аргімпаса. 8.Дорогичин. 9.Єджеєвич. 11.Ворохта. 12.Силенко. 17.Куритіба. 21.Лемки. 22. «Диско».

У всьому світі відомий Авіаційний науково-технічний комплекс (АНТК) «Антонов». Цей колектив підняв у небо найбільші в світі вантажні авіалайнери Ан-124 «Руслан» та Ан-225 «Мрія» і нині є одним з лідерів технічного прогресу України.

Нещодавно Генеральний авіаконструктор АНТК Петро Балабуєв представив журналістам і численним гостям, серед яких були Леонід Кравчук та Нурсултан Назарбаєв, технічну новинку фірми — багатоцільовий літак Ан-70. Як стверджують фахівці, це авіалайнер XXI сторіччя, який не має аналогів ані в СНД, ані на Заході.

Віктор СТАНКЕВИЧ

АЕРОДРОМИ І КОРТИ «АНТЕЯ»

АЛЕ не хлібом єдиним живе фірма Антонова. Спортивний колектив АНТК «Антей» також відомий в усьому світі. Особливого авторитету зажила дитяча тенісна школа, вихованці якої становлять кістяк дорослої і юнацької збірних країни. Достатньо назвати лише брата й сестру Андрія і Наталку Медведевих, котрі входять до еліти світового професіонального тенісу.

Науковий прогрес фірми працює на великий і масовий спорт. Це і водні лижі, й обладнання для домашніх гімнастичних містечок здоров'я, і академічні човни для збірної України, і нова конструкція гоночного велосипеда, і, зрештою, сани-боби, на яких виступають українські екіпажі в олімпійському Ліллехаммері. До речі, і голова федерації бобслею України — представник АНТК Арсен Колонтар.

І все ж спортивне обличчя фірми — теніс. Тридцять років тому цей прекрасний вид спорту почали прищеплювати в колективі тодішній генеральний конструктор Олег Костянтинович Антонов і майстер спорту, провідний інженер Георгій Миколайович Карцев. Це завдяки їхнім зусиллям наприкінці шістдесятих років було збудовано один з найкращих у колишньому Союзі тенісний комплекс «Антей», створено дитячо-юнацьку спортшколу, виховано чотирьох заслужених тренерів України, більш як 20 майстрів спорту, вісім переможців і призерів Спартакіад народів СРСР, багаторазових чемпіонів тоді спільної країни і переможців юнацьких першостей.

Наприкінці січня у житті головного натхненника тенісних успіхів антеївців Георгія Карцева сталося кілька знаменних подій: йому виповнилося 61, минуло три десятиліття праці на фірмі, нарешті Георгієві Миколайовичу надали звання «Заслужений тренер України». Здається, директор спорткомплексу «Антей» досяг у житті і пошани, і авторитету, тоді можна було б купатися у променях слави. Але не така в нього вдача. Непосидючий, енергійний Карцев, мастак на вигадки, тепер він багато уваги приділяє фізкультурній та оздоровчій роботі в АНТК. От і задумав турнір «Тенісний гетьман». Торік на день народження йому подарували модель гетьманської булави, виготовлену заводськими умільцями. Тоді й вирішили влаштовувати турніри щорічно.

Цього разу 20 сімейних пар, розбиті на дві групи — фізкультурну і спортивну, стали до боротьби на корті. Віковий діапазон був найширший: від 12 до 60 років. У фізкультурній групі перемогли батько і син Іван та Дмитро Гаванці (старший — начальник цеху АНТК, молодший — третьокурсник музучилища, лауреат Всеукраїнського конкурсу піаністів у Дніпропетровську). Вони взяли гору над Володимиром і Тимофієм Королями (батько — головний інженер АНТК, син — робітник одного з цехів заводу). Трете-четверте місця розділили: Крістіан Фабер-Род (посол Данії в Україні) — Едуардо Хунко (посол Іспанії в Україні) і представники фірми «Вісла ЛТД» батько і син Володимир та Артур Поповичі.

У спортивній групі найсильнішим виявився дует — Мілена та Юрій Роменські. Донька — студентка Українського державного університету фізичного виховання і спорту, кандидат у майстри, батько — майстер спорту міжнародного класу, в минулому воротар футбольної збірної СРСР та київського «Динамо». Гості переграли Георгія Карцева і його 14-річного сина Кирила — 7:5.

Сімейне спортивне свято тривало протягом дванадцяти годин. Спільно пили чай і каву, їли смачні бутерброди, слухали музику, обмінювалися новинами, разом співали під гітару. Іменинник вручив багатьом особисті призи.

Усі учасники щиро сподіваються, що й наступного січня вони неодмінно зберуться під «Гетьманську булаву».

На знімку: учасники фіналу в спортивній групі — Юрій і Мілена Роменські, Кирило і Георгій Карцеви, арбітр матчу, представник англійської фірми «SPEEDO» Петро Кудима.

Фото Ігоря ТУРАНСЬКОГО.

Ярослав СЕРГІЄНКО

ФК «Металіст»: ми готові прийняти чемпіонат світу

Ми вже повідомляли, що міжнародна федерація кікбоксингу (ВАКО) надала право Всеєвразійській федерації кікбоксингу (ВФК) провести в Україні 1995 року чемпіонат світу. ВФК оголосила конкурс серед спортивних клубів, комерційних структур на кращий проект проведення цього турніру.

Перша заявка надійшла від футбольного клубу «Металіст» (Харків), який очолює Д.Дрозник. Ви можете здивуватися: яке відношення має футбольний клуб до кікбоксингу?

Як повідомив на прес-конференції Д.Дрозник, ФК «Металіст» почав формуватися два роки тому на професіональній основі. Було створено госпрозрахункові підрозділи, котрі й заробляють гроші для розвитку спорту. А культивується в клубі не лише футбол, а й бокс, боротьба, гімнастика, важка атлетика та кікбоксинг. У ФК «Металіст» на контрактній основі тренуються 10 кікбоксерів. Серед них такі титуловані бійці, як Олександр Басарт, Руслан Жовтобрюх, Валерій Аргудкін, Олександр Шелестов. У клубі створено всі умови для того, аби під керівництвом одного з найстарших тренерів України Семена Юхимовича Доде спортсмени готувалися до найвідповідальніших змагань.

Найближчий професіональний турнір, в якому братимуть участь представники ФК «Металіст», відбудеться у Харкові 13 березня. Окрім рейтингових поединків українських кікбоксерів, Олександр Басарт проведе бій за звання чемпіона світу серед професіоналів з чемпіоном Таїланду Санчаєном.

Як сказав віце-президент ВФК Андрій Чистов, досі кікбоксерам світу не вдавалося перемагати чемпіонів Таїланду. За силою жорсткості і характером єдиноборств тайбоксинг займає нині провідне місце у світі. Ось чому інтерес до поєдинку Басарта з Санчаєном викликає особливу цікавість у Харкові.

Як і бій харківського важкоатлета Руслана Жовтобрюха з триразовим чемпіоном світу за версією ВАКО бразильцем Зареллою.

Президент ФК «Металіст» Дмитро Дрозник розповів, як іде підготовка до цього турніру, показав тренувальну базу кікбоксерів. Він висловив сподівання, що витрати на проведення і турніру, і чемпіонату світу окупляться. Адже багато зарубіжних фірм виявили бажання розмістити рекламу в залах, де проходитимуть бої, зацікавились вони і комерційною діяльністю ФК «Металіст», котрий зміг у скрутний для футбольної команди час взяти її на повне забезпечення. Дмитро Захарович розповів, що клуб зараз надає фінансову підтримку і волейболістам харківського «Локомотива».

Отже, ФК «Металіст» перший зробив заявку на проведення чемпіонату світу з кікбоксингу. Останній термін подачі заявок до Української федерації кікбоксингу — 1 грудня 1994 року. Можливо, що з Харковом конкуруватимуть у цьому Одеса або Донецьк. До речі, після Харкова міжнародний турнір буде організовано і в Донецьку (20 березня). Його окрасою стане бій Олега Зінов'єва з чемпіоном Японії.

А огляд кращих кікбоксерів відбудеться у Миколаєві, де з 24 по 28 березня пройде чемпіонат України з усіх дисциплін кікбоксингу (сені-лайт, фул-контакт, лоу-кік). Тут українські спортсмени Ширяєв та Овчинников проведуть бої за звання чемпіона Європи за версією ВАКО. Ось такі найближчі плани українських кікбоксерів, що готуються до чемпіонату світу.

Віктор БРАНИЦЬКИЙ

Капітан збірної

Українська преса не пестувала його увагою. Хоча й був тривалий час капітаном збірної СРСР з футболу, прожив яскраве спортивне життя: учасник чемпіонатів Європи 1965 року (Італія — 4 місце), 1972-го (Бельгія — 2), чемпіонату світу — 1970-го (Мексика), бронзовий призер Олімпіади в Мюнхені (1972). У складі збірної країни Володимир Капличний (а мова саме про нього) провів 60 матчів. Болільники 45 країн світу спостерігали за його грою. А була вона найвищого гатунку.

Кремезний, холоднокровний, упевнений у собі, цей український захисник добре діяв у відборі м'яча, відмінно грав головою.

— Якби Капличний виступав не в московському ЦСКА, а в якомусь клубі з України, то його на Батьківщині славили б належно, — говорить відомий наш арбітр, науковець, голова суддівського комітету ФФУ Костянтин Вихров. — А він — рівня Бібі, Серебряникову, Турянчику, Лобановському, Базилевичу, Блохіну, Рудакову, Хмельницькому. Грав проти них на клубному рівні і разом з ними — в різних збірних. А ще Володимир виходив на футбольне поле проти Вороніна і Стрельцова, Яшина і Численка, Метревелі і Яманідзе, Банішевського і Хусаїнова.

Уперше про Капличного прихильники футболу в Україні почули 1962 року. Тоді відомий фахівець Євген Пилипович Лемешко запросив до хмельницького «Динамо» 17-річного юного захисника з Кам'янця-Подільського. Потім був львівський СКА, про який Володимир згадує з особливою приємністю. Компанія тоді підбиралася що треба: Пузач, Секеч, Варга, Грищак, Тарас Шулятицький.

Переломним у житті футболіста став 1966 рік, коли його разом із партнерами — Секечем та Варгою і тренером Сергієм Йосиповичем Шапошниковим перевели до ЦСКА. Одинадцять років виступав Капличний в армійському клубі Москви, зіграв 350 матчів у першостях колишнього СРСР, забив 5 м'ячів, чемпіон країни (1970).

Коли ж завершив активні виступи, разом зі своїм партнером і товаришем по команді Володимиром Федотовим був прийнятий до вищої школи тренерів у першому її наборі. Два роки переймав науку і досвід у таких видатних авторитетів, як Качалін, Якушин, Морозов, Бєсков.

З дипломом цього навчального закладу повернувся до ЦСКА і допомагав Всеволоду Боброву. Потім працював головним тренером у львівському та одеському армійських клубах. Нарешті, 1989 року, дослужившись до майора, звільнився в запас і оселився в Києві.

— Що робите зараз, Володимире Олександровичу?

— З футболом не пориваю. Виїжджаю інспектувати матчі чемпіонату країни. Та й сам інколи граю з Соснихіним, Войновим, Островським, Ониськом, Трояновським у команді ветеранів футболу України. Виступаємо в різних містах і селах, і всюди люди приймають нас тепло й радісно.

— Але, мабуть, ваш досвід і авторитет дають вам змогу ще більше прислужитися українському футболові...

— Якщо будуть конкретні пропозиції, то, зрозуміло, від серйозної праці не відмовлюсь. А поки що я — відносно ще молодий пенсіонер армії.

— Які враження від футбольних справ в Україні?

— Стан футболу — обличчя нашого сьогоднішнього життя. Економіка сповзає вниз, люди бідують, але футбол якимсь дивом ще тримається на плаву і навіть рівень ряду команд починає зростати. Поступово (це стосується більшості міст, окрім Києва, Одеси, Донецька, Дніпропетровська) повертаються на трибуни стадіонів люди. Аншлаги спостерігаються в Тернополі, Рівному, Кривому Розі, Кременчуці. Як на мене, повинно минути кілька років — і лише тоді ми побачимо якісні зрушення. Почне грат офіційні матчі національна збірна, з'являться солідні спонсори, без яких футбол не виживе. Гадаю, що поступово зміниться і психологія наших футболістів. Припиниться їх відплив за кордон, бо неодмінно зросте престиж гравця збірної України та клубних команд. Нині ж, скажімо, закарпатські хлопці залюбки грають за форинти в сільських командах Угорщини у вихідні і без усякого ентузіазму виступають у першості Закарпаття, бо немає матеріального стимулу.

— Восени розпочне офіційні матчі національна збірна України. Як оцінюєте її шанси у відбірковому турнірі чемпіонату Європи-96?

— Суперники у нас і сильні — Італія, Хорватія, Словенія, і — трохи слабші — Естонія, Литва. Хоча і литовці, сподіваюся, не змиряться з роллю аутсайдера. Багато їхніх класних гравців виступають у зарубіжних клубах: Іванаускас, Фрідрікас тощо. В Олега Базилевича завдання не з легких. Головне — визначити склад, якому довірять почесну місію. Як на мене, багато що залежатиме від наших «іноземців»: Михайличенка, Протасова, Заварова, Кузнецова, Литовченка. І в Росії тепер грає чимало наших сильних земляків. Їх неодмінно слід залучати до збірної. Якщо буде допомога спонсорів і, головне, держави, тоді й збірна радуватиме перемогами...

Сьогодні Володимирові Капличному виповнюється п'ятдесят. Привітаймо його з ювілеєм, побажаймо міцного здоров'я, успіхів. Сподіватимемося, що він активно ще попрацює на благо українського футболу, марку якого високо тримав тривалий час.

Анатолій МАТВІЄНКО, народний депутат України, голова виконкому політради Трудового Конгресу України;
Анатолій ГАЛЬЧИНСЬКИЙ, професор, координатор ТКУ

ПЛАТІЖНА КРИЗА

ЧИ ЗНАЙДЕНО РЕАЛЬНИЙ ВИХІД?

Актуально!

Гостра платіжна криза, що як дамоклів меч у черговий раз зависла над нашою економікою, не була несподіванкою. Протягом останніх двох років наша економіка розвивається за чітко визначеною спіраллю: жорстке обмеження грошової емісії — платіжна криза — вимушені емісійні шоки. Така спіраль прямо і безпосередньо коригується з ціновими хвилями в економіці. Зміни, які виявили себе останнім часом, зводяться до того, що відбувається звуження інтервалів між емісійними та ціновими сплесками. Якщо протягом 1992 року було два таких сплески, то в 1993 році — чотири: у січні, червні, вересні та в грудні. Наслідком цього став розвиток так званої «рваної інфляції», яка є найдеструктивнішою, бо повністю виключає можливість пристосування до своєї динаміки не лише населення, а й фінансових механізмів господарських суб'єктів та держави, робить інфляцію практично некерованою.

Найбільше загострення платіжної кризи припадає на кінець січня — середину лютого поточного року. Причому, все відбувалося за вже «відпрацьованою» схемою: різке адміністративне підвищення цін у грудні 1993 року, додатковий випуск в обіг 3776 млрд. крб., скорочення на 15,5 відсотка грошової емісії в січні 1994 р., нова — чи не найгостріша за останні роки — платіжна криза. Станом на 20 лютого заборгованість підприємств і організацій досягла майже 80 трлн. карбованців проти 8,7 трлн. на 1 січня 1994 року. Для того, щоб читач зрозумів, що означає ця цифра для нашої економіки, скажемо, що в січні 1993 р. загальний обсяг промислового виробництва становив 46 трлн. крб., у тому числі товарів споживчого ринку — 17 трлн. крб. Ідеться, таким чином, про те, що за своїм масштабом заборгованість майже вдвічі перевищила обсяг промислового виробництва.

Наслідки платіжної кризи добре відомі. Це, з одного боку, подальше зубожіння населення, несвоєчасність виплати заробітної плати, пенсій, стипендій, фінансування першочергових видатків бюджету, з іншого — обвальне падіння (на 32,7 відсотка) лише в січні поточного року промислового виробництва (майже 300 підприємств повністю зупинили виробництво) та скорочення на 46,2 відсотка (у порівняльних цінах) до обсягу відповідного періоду минулого року роздрібного товарообороту. Водночас різко сповільнилася реалізація практично всіх товарів. Їх запаси в роздрібній торгівлі лише за січень зросли на 2778 млрд. крб.

Чи знайдено урядом, що декілька разів розглядав це питання і доповідав на засіданні Верховної Ради, вихід з цього критичного стану в економіці? Мусимо з усією відвертістю заявити, що цього, на жаль, не сталося. Більше того, ми глибоко переконані в тому, що кроки, які нині вже зроблено, здатні лише частково загальмувати розвиток кризових процесів, надавши їм у подальшому розвитку ще більшої сили.

І цього разу для подолання платіжної кризи обрано метод чергових грошових ін'єкцій. Це і 5,4 трлн. крб. стабілізаційного кредиту, 5,5 трлн. крб. так званої фінансової допомоги на зворотній основі й інші, по суті, емісійні вливання. Та якщо у попередні рази, вдаючися до аналогічних методів, ми мали в економіці ще деякі резерви вибору, то нині такого вибору просто не існує.

Минулого року, за даними офіційної статистики, оптові ціни виросли в 92,7, а роздрібні — у 63,9 раза. Важко писати про те, що це один з найвищих показників інфляції серед країн усього світу.

За цих умов кожен, причетний хоча б якоюсь мірою до розвитку економіки, має усвідомлювати, що проблеми вибору між стабілізацією грошей, з одного боку, та зупиненням шляхом штучних емісійних ін'єкцій спаду виробництва, з другого боку, вже не існує. За таких темпів інфляції геть увесь арсенал економічних дій має бути підпорядкований лише одному — грошовій стабілізації. Альтернативи цьому у нас немає. Мало того, слід зрозуміти і те, що за подолання інфляції платять тим більшою мірою, чим вищі її показники. Країни Прибалтики за це розплатилися 35—40-відсотковим спадом виробництва у 1992 р. Торік у Росії спад промислового виробництва був більш як у два рази вищий, ніж в Україні, а інфляція — менша майже у 9 разів.

Лише з урахуванням цих реалій ми можемо будувати нині свою економічну політику, в тому числі розглядати і заходи з подолання платіжної кризи. Та, на жаль, у діях виконавчої влади таке розуміння повністю відсутнє. Більше того, своїми останніми діями уряд повністю перекреслив ним же розроблену і схвалену кілька місяців тому Верховною Радою комплексну програму подолання гіперінфляції, яка цілком коректно зосереджувала першочергову увагу на грошовій та фінансовій стабілізації. Нова «зміна курсу» — ще один доказ того, що дії державних сановників, як і певної частини депутатського корпусу, підпорядковуються нині іншій логіці.

Така політика особливо небезпечна сьогодні. Нагадаємо: завдяки деяким конкретним крокам реалізації названої вище програми вдалося хоча б якоюсь мірою досягти певної цінової стабілізації. Протягом січня роздрібні ціни виросли на 19,2%. Це на кілька пунктів менше від інфляції в Росії. З'явилася нова ситуація і в справі валютної позиції карбованця. Вперше за півтора року його курс став рости по відношенню до російського рубля. Кому вигідно зірвати цей процес? Які мотиви криються за цим, інтерес чи некомпетентність, для економіки несуттєво.

Тепер про конкретний механізм додаткових грошових ін'єкцій, які вже ринули в економіку. Суть справи подається таким чином, що знайдено метод їх неінфляційного використання. Основою цього вважається виділення кредитів взаємозаліку по рахунку 726, який нібито має запобігти їх використанню по лінії фонду споживання. Не сумніваємося в тому, що навіть і самі автори цього «винаходу» переконані в його практичній нездійсненності.

Та справа навіть не в цьому. Знову груба макроекономічна помилка. Хіба можна подолати платіжну кризу, не стимулюючи кінцевого споживача? Тим більше, що аналіз доводить: інфляційні процеси в економіці в своїй основі не пов'язані із ростом фонду споживання. В 1993 р. роздрібні ціни виросли в 63,9 раза, а грошові доходи населення — в 25,6 раза. Коли інфляція породжується грошовими доходами, то в першу чергу ростуть ціни споживчого ринку. Ми ж мали протилежне. За минулий рік оптові ціни росли в 1,45 раза швидше. У структурі цінових хвиль лідируючим фактором виступав ріст оптових цін. Недостатньо коректний аргумент і про інфляційну природу грошей, що не повертаються до кас банків. Хіба не зрозуміло, що йдеться про гроші, які, обслуговуючи тіньовий оборот, живуть власним життям, і що це питання не слід штучно пришпилювати до політики доходів? Все це потребує зовсім іншої логіки економічних дій, ніж та, що є.

Ми не ставимо питання про абсолютну неприпустимість кредитної емісії. Нові кредити вкрай необхідні. Але вони мають потрапити не банкрутам — тим, хто вже не зможе встати і без кого можна обійтися, а підприємствам, що зберігають перспективу, тим, у кого є власні потенції до виживання. Для цього є один єдиний шлях — не черговий адміністративний розподіл мільярдних кредитів у Кабінеті міністрів, а кредитні аукціони. Вони можуть бути і галузевими. Лише таким чином гроші можуть потрапити до тих, хто має реальні шанси на виживання. Йдеться про утворення, з одного боку, реальних конкурентних умов одержання кредиту, з другого — про конкретний крок до реальної облікової ставки відсотка НБУ,без чого процес нагромадження неможливий.

Не викликає сумнівів коректність поставленої урядом проблеми стосовно негайного запровадження вексельного обігу. Ринкова економіка будується на його ефективному використанні. Але ж знову-таки ілюзорним є уявлення, ніби система вексельного заліку зможе запрацювати без застави реальних матеріальних цінностей. Проблема векселя невіддільна від акціонування та приватизації, від напрацювання в цьому вагомої правової бази, від вирішення справи заставою майна державних підприємств. Все це має робитися в комплексі. Тому і в цьому питанні позиція уряду виявляється недостатньо виваженою.

І ще одне досить делікатне питання, яке аж ніяк не можна обійти. Це позиція стосовно комерційних банків.Без їх життєздатності вихід із платіжної кризи неможливий. Його просто не існує, це також слід зрозуміти. Не викликає сумнівів, що в їх діяльності є безліч проблем, а також і безліч зловживань, які потрібно долати жорсткими методами. Але ці речі не можна плутати. Нам потрібно виробити конструктивну державну політику стосовно підтримки і всебічного розвитку комерційних банків, надання їх діяльності цивілізованих форм. Нині це основна ланка реального реформування нашої економіки. Ми живемо вже в абсолютно новій системі економічних координат, і нам потрібно шукати ефективних форм поєднання інтересів праці та національного капіталу, його спрямування в русло конструктивного будівництва. Гаслом нашої партії є формула: «Праця і капітал — відносини співтовариства та взаємопідтримки». І в контексті її реалізації ми бачимо також багато аспектів у вирішенні проблем, що їх порушуємо.

Ми торкнулися лише обмеженого кола проблем, пов'язаних з платіжною кризою. Головне, що ми намагалися довести, — що це не якесь локальне захворювання. Вона — відображення загального паралічу нашої економіки, результат не лише окремих помилок, а принципово некоректної економічної політики, яка нав'язується силоміць різними політичними силами.

Експертами Трудового Конгресу України напрацьовано цілісний пакет заходів з цього питання, які ми неодноразово пропонували владним структурам.

Ми розуміємо і те, що подолання економічної кризи, в тому числі і платіжної, вирішальною мірою залежить від конструктивного вирішення комплексу політичних питань. Ще в травні минулого року політвиконком ТКУ запропонував комплекс заходів з подолання політичної кризи, які також було оприлюднено. Життя повністю підтвердило їх життєвість, і ми нині працюємо над пошуком шляхів їх практичної реалізації.

Сергій ВЛАД

Україні вже ставлять ультиматуми

Колегія Державного комітету з нафти і газу, яка відбулася у Києві на минулому тижні, умовно кажучи, нагадувала люстро з нашою економікою всередині. Розгублений вигляд і вивернуті кишені.

І говорила економіка цього разу голосом в.о. голови виробничого об'єднання «Укргаз» Валентина Коломиєва. Скажімо, таке: торік ВО закупило у Росії газу на два трильйони російських рублів, а сплатило 466 мільярдів, з них 166 — це російський технічний кредит. Тим часом 1 трильйон 200 мільярдів рублів, виручені за транзит газу територією України, до копійки спрямували на здешевлення природного газу на внутрішньому ринку. До травня включно, скажімо, «Укргаз» купував в карбованцевому еквіваленті тисячу кубометрів за 15.600, а реалізовував споживачам — за 6.810 карбованців. У такий спосіб примножувалися зовнішні борги і регулювалися ціни на продукцію хімічної, металургійної та інших галузей народного господарства, продукція яких на зовнішньому ринку вже стає неконкурентоздатною. Нічого страшного, говорили нам то один прем'єр, то інший, зате соціально-економічне становище контролюється, промисловість не страйкує.

Вже на початку цього року з'ясувалося: для того, щоб зупинити виробничий процес, не обов'язково страйкувати. Цінова інфляція стала причиною фінансового паралічу.

І знову нас заспокоюють: нічого страшного, схожа фінансова криза спостерігається і в інших державах колишнього Союзу. Лукавите, панове, бо нічого спільного немає. На тій самій колегії Держкомнафтогазу з'ясувалося, що ультимативна телеграма на адресу в.о. прем'єр-міністра Ю.Звягільського з Туркменистану таки мала місце. В ній погрожувалося припинити постачання природного газу в Україну з 21 лютого, якщо вона ухилятиметься й надалі від сплати торішнього боргу і нинішнього. Торішній — це не менш як 500 мільйонів доларів США, а нинішній — то штрафні санкції за несвоєчасні виплати згідно з укладеним контрактом.

За словами В.Коломиєва, у січні його відомство мало сплатити за газ 284 мільйони доларів. А де їх узяти? На біржі й тендерному комітеті придбали 18,4 мільйона доларів, яких вистачає тільки на сплату штрафних санкцій, нарахованих за місяць. Інакше кажучи, Україна пожинає плоди з ниви валютного регулювання: що посієш, те й пожнеш. І куцість валютного врожаю, потрібного для зовнішньоекономічної діяльності, різнить нашу фінансову кризу від інших.

Вивести промисловість з платіжної кризи узялася спішно створена урядова комісія, а залагодити справу з Туркменистаном — Юхим Леонідович. Втім, це не позначиться на вартості газу в цьому році. Він, якщо і подорожчає, то не набагато, І ПО «Укргазу» не варто, мабуть, розраховувати на те, що підприємства одразу ж кинуться виконувати урядову постанову № 23 стосовно розрахунків за природний газ у твердій валюті і російських рублях. Дешевий газ, вважають напевно в Мінекономіки, це — недороге життя, а про те, що це дешева політика — не здогадуються.

До речі, ультиматум Туркменистану загрожував Україні розривом контракту обсягом 28 мільярдів кубічних метрів. Даруйте на слові: Україні це недоречі. І вона, як стало відомо, сіла за стіл переговорів з Туркменистаном, запропонувавши відшкодовувати борги пшеницею. Але сьогодні навіть неекономістам зрозуміло, що ніякої пшениці розрахуватися з боргами невистачить. Треба вдосконалювати систему валютного регулювання і кредитно-фінансову політику. До розуміння цього найпершим прийшов, здається, Національний банк, який запропонував на цьому тижні застосовувати ринковий розподіл кредитних ресурсів і валютних коштів. І пообіцяв кредиторам нову зброю боротьби з боржниками — вексель.

Продиктовано в номер

«Приземлена» експозиція

У дванадцятому павільйоні Національного виставочного центру відкрилась універсальна виставка-ярмарок «Оренда-94». На виставці представлена продукція більш як 30 підприємств: сільськогосподарське знаряддя, переробне обладнання для колективних та фермерських господарств, мінеральні добрива та засоби захисту рослин. Усі вироби — «приземлені», вкрай потрібні садоводам-любителям, фермерам, сільськогосподарським колективам. На ярмарку можна дешево придбати багато чого — від міні-заводу для виготовлення цегли,теплиці, опалювального котла до галантерейних та кондитерських виробів. Виставка триватиме до 28 лютого.

Танкери від... Пепсі

23 лютого на керченському суднобудівному заводі «Залив» підписано протокол про продаж другого танкера С-914 (водотоннажність — 68000 тонн) грецькій шиппінговій компанії «Елетсон». Керченський завод — перший в колишньому Союзі, який застосував технологію подвійного корпусу. А це — вимога до всіх кораблів, які будуть допускатися до заходу в порти США після 1995 року. «Залив» з жовтня 1992 року входить в спільне підприємство, створене разом з компанією Пепсі-Кола Інтернешнл, «Укрпивом» та Фрам Шіппінг Лтд. для маркетингу танкерів на міжнародному ринку. Загальна вартість продукції Української корпорації розвитку (така назва спільного підприємства), запланованої до випуску до 2000 року, — мільярд доларів США. Всі прибутки СП у твердій валюті будуть повертатися в Україну у формі інвестицій, у тому числі для модернізації заводу, розвитку його соціальної інфраструктури. Танкеру С-914 присвоєно назву «Парапола».

Жарт номера

Коли в мужиків не стане чубів, у панів пропаде стимул битися.

Микола ЛЕВИЦЬКИЙ.
Мал. Сергія ФЕДЬКА.

Політичне

Як мене висували

— Ми висунемо тебе кандидатом у народні депутати України, — ляснув мене долонею по плечі знайомий партійний функціонер.

Усередині в мене все похололо:

— За що?

— Та в тебе ж на обличчі написано три «П» нашої партії!

— А що це таке?

— Угадай.

— Простий!

— Ні!

— Прикольний!

— Ні!

— Прицюцькуватий?

— Не вгадав. Гаразд, поясню. Три «П» це — Професіоналізм, Порядність, Патріотизм.

Від скромності починаю червоніти:

— А як же ви дізналися, що я, так би мовити, з трьома «П»?

— Наша партія знає все! Так само, як і нашу партію знають не тільки скрізь, а й поза межами... Навіть у Фастові! Пиши заяву про вступ до партії — і висуваємо.

— Мені здається, що це не досить етично. Виходить: я — тобі, ти — мені?

— От бачиш, одразу проявилося друге «П». Та нічого, ми тебе й безпартійного висунемо. Адже ти — наш! По духу. Отже, готуй програму і збирай підписи. На підтримку. Триста.

Сказав і щез.

Програму я підготував за півгодини. За нею ще до Великодня ми маємо побудувати комуні..., даруйте, капіталізм. Потім зібрав рештки талонного цукру, трохи дріжджів і почав готуватися до збирання підписів. Хто ж іде до людей з порожніми руками?

Все йшло, як треба. Воно грало, потім капало, а я тим часом підготував кілька промов з обіцянками. Для кожної категорії громадян. Не минуло й тижня, як я у всеозброєнні був готовий до боротьби за місце нардепа.

Але...

Неначе з-під землі з'явився функціонер:

— Ситуація змінилася. Знімай свою кандидатуру.

— Але ж ви висунули...

— Ми висунули, ми й засунемо!

І знову щез.

— Мабуть, у тебе не вистачило четвертої «П», — поспівчувала дружина. — Або, навпаки, вони втратили другу «П». У всякому разі — не варто сумувати.

Справді. Чого мені сумувати? Адже в мене залишилося цілих шість «П», тобто шість пляшок. Оковитої. Добре, що не встиг зібрати підписи.

Але цукру, все-таки, шкода.

Анатолій ДЯДЮН.
Київська область.

Мал. Сергія ФЕДЬКА.

Епістолярії

РАПОРТ

«Начальникові обласного Управління внутрішніх справ від командира спецзагону по боротьбі з наркотиками Капловуха Б.М.

Доповідаю: нашим спецзагоном разом із працівниками наркологічного відділення психіатричної лікарні й прилученим до нас собакою породи бультер'єр виконано позаплановий рейд з виявлення фактів злочинного вживання засобів, що вводять у дурманний стан.

Захід пройшов успішно.

Підсумки такі.

Поминаючи вул. Червонопролітайську, патрульна машина помітила в арці підозрілу групу вочевидь збуджених осіб. Коли ми наблизилися, вони розгубилися, а один з них зробив спробу проковтнути речовину, яку вони нюхали. Проте це йому не вдалося. Особи були направлені до райвідділу, а речовина — на аналіз до хімлабораторії судової експертизи. Остання виявилася обрізком вареної ковбаси сорту «шахтарська», а затримані — співробітниками НДІ, що вже півроку перебувають у вимушеній відпустці за власний рахунок.

Неподалік цього місця кілька хатніх господарок, потай пролізши крізь щілину в огорожі на подвір'я гастроному № 12, запаморочено нюхали порожній бачок з-під олії. При тім вчепилися у цю металеву тару так відчайдушно, що відірвати їх вдалося лише, застосувавши карате.

Двоє пенсіонерів-ветеранів, вочевидь «під мухою», заскочені нами біля спаленої торік пивної ятки. Опору не вчинили, проте з викликом почали співати партійний гімн «Вставай, проклятьем заклеймённый...» Під час обшуку в них виявлені ковпачок від «жигулівського» давнього розливу і риб'ячий хвіст (згодом ідентифікований як хвіст тарані вилову не пізніше 1985 року).

У підвалі будинку по Комуністичному тупику виловлено зграю неповнолітніх під час групового нюхання фантика-обгортки від шоколадної цукерки «Мишка на севере». Як зізнався один із юних наркоманів, він витягнув її з улюбленої книжки своєї бабусі, де та слугувала закладкою. Нарешті, з допомогою того ж службового собаки Джоя викрито цілий притон у помешканні по Цегляному проїзду, де на ту мить зібралася компанія чоловіків і жінок різного віку. Від збудження у них гарячково палали очі, тремтіли руки, із зведених судомою губ текла слина, що, з погляду медиків, відповідало пікові очманіння. Сидячи без електрики, при свічці, за порожнім столом, відвідувачі «малини» (як з'ясувалося, сім'я Чепіжних) чманіли, роздивляючись кольорові малюнки в «Книзі про смачну і здорову їжу» видання 1955 року.

Під час рейду нами виявлені й вилучені на місцях злочинів ще такі речові докази: маслак коров'ячий, шкаралупа яєчна, скам'янілі недогризки «пошехонського» сиру й шоколадно-вафельного торту «деліс», бляшанку з-під згущеного молока, недопалок болгарської сигарети «Шипка», вичавлений тюбик зубної пасти, цитронова шкуринка тощо.

За викритими фактами розпочато слідство з метою виявлення шляхів розповсюдження поміж населення дурманних речовин такого гатунку й притягнення винуватців до суворої відповідальності».

Подав до редакції
Савелій ЦИПІН.

Демократичні пристрасті

Партійні клопоти

Голова нашої радикально-опозиційної партії сіро-зелених добродій Коваленко останнім часом помітно знизив політичну активність. Рік тому, коли його обрали ватажком, він з трибун не сходив, ганьбив направо і наліво лівих і правих, а центристам узагалі спокою не давав. А нині щодень згасав на очах, зробився неуважний і розгублений, на запитання членів партії лише коротко й невизначено кивав головою.

Тут уже вибори на носі, а ми ще досі за рік не відзвітувалися. Голова собі і в вус не дме. Зачиняється у кабінеті, який ми йому на кільцевій дорозі під мостом обладнали, і мислить про щось на самоті. До громади наче й вийти соромиться.

Уже втретє звітні збори перенесли, а Коваленко ще й доповіді не підготував. Знову заходжу до нього.

— Час партійне зібрання провести, пане голово, — нагадую. — У місті на вчора сто одинадцять партій і рухів відзвітувалися. А ми що, задніх пастимемо?..

Пан голова гарячково підвівся з позиченого у незалежних профспілок крісла, підійшов до мене і, чомусь озирнувшись, тихо прошамкав, хоч довкіл під мостом на кілометр нікого не було:

— Та я, розумієте, теє...

— Під приціл наших запеклих опонентів потрапили? Мітингове фіаско? — уточнюю.

— Якби ж то... — він нахилився до самого вуха. — Я, Васильовичу, знаєте...список членів партії загубив... І не знаю, чи то їх у нас шістнадцять, а чи вісімнадцять?

Тут я його по плечі ляснув:

— Ви ж того списка місяців два тому, коли свіже поповнення замочували, під сало підкладали. А я потім забрав... Ось він! — Я розстебнув свого зачовганого портфеля і вийняв аркуш паперу. — Так і є: шістнадцять членів у нашій партії.

Коваленко вирвав список з моїх рук, як з вогню, перебіг очима.

— Бачте! — радіє. — А прізвища Молочнокислого в ньому нема... Днями він до мене зачастив, усюди крутиться, приглядається... Я й засумнівався: чи то він у нашій партії сіро-зелених, чи то в партії буро-малинових? Таки не наш!

Пан голова акуратно згорнув секретний список учетверо і сховав до партійного сейфа, де зберігав печатку. І каже:

— Отже на цю святу неділю звітні збори і заплануємо. Ви вже допоможіть, посприяйте: зорганізуйте до членства в партії ще зо два кандидати. Для бойового поповнення. Пиво за мною!..

Іван КИДРУК.

Рівне.

Всьо чотко!

Колективчик

— Слухай-но, Федорчук, ти часом не знаєш, куди поділась бетономішалка?

— Як куди, ми ж її вчора того, пропили!..

— А-а! То ж бо дивлюся, її не видно. Жаль, добра була бетономішалка. А де ж наш зварювальний апарат?

— Зварювальний апарат ми пропили ще в понеділок. Пам'ятаєте, ви ще просили мене нагадати, що ми його пропили? Пам'ятаєте, Івановичу?

— Ех, ну і колективчик! Алкаші нещасні!.. А кисневі балони — що, теж пропили?

— Пропили.

— Невже всі сорок штук?

— Яка у вас, Івановичу, феноменальна пам'ять! Пропили геть усі сорок балонів, тютілька в тютільку!

— А-я-яй! Пропияки! І як таких людей земля носить? О, горе мені, горе! Що ж тепер буде?.. Хай за труби і арматуру я вже мовчу... Слухай, а що це за мішки у кутку стоять?

— Так це ж, Івановичу, порожні пляшки. За місяць назбиралося!

— Невже? О, Боже! Що ж ти, негіднику, мені одразу не сказав? Морочиш голову! Я, бач, хвилююся, за що сьогодні пити будемо, а він мені воду товче! Вери Степаненка, завантажуйте мішки на КамАЗ. І швиденько — до приймального пункту склопосуду. Та дивіться мені — одна нога тут, друга — там! Бо й так через вас голова розколюється... А гарна-таки була вчора бетономішалка!..

Олександр ПЕРЛЮК.
Кіровоград.

Мал. Геннадія ЄВТУХОВА.

Міні-проза

Кнопка

— Діду, що ото у вашому кошику лежить... схоже на гарбуз?

— Бомба.

— Отакої! А навіщо ви її на собі носите?

— Для самооборони.

— І не боїтесь, якщо бомба сама по собі візьме й бабахне?

— Не бабахне. Вона без кнопки.

— Тю! А де ж кнопка?

— У баби.

— А баба де?

— Вдома сидить.

— Тоді як же ви боронитись збираєтесь?

— Як, як... Коли мене почнуть бити, люди скажуть бабі, баба натисне кнопку, бомба бабахне...

— І вам, діду, гаплик?..

— Що? А-а ... ну да ... щоб довго не мучився.

Микола ВОЗІАНОВ.

ГОЛОС України

Засновник — Верховна Рада України.
Видавець — Президія Верховної Ради України.
252019, м. Київ-19, вул. М. Грушевського, 5
Газета виходить з 1 січня 1991 року

Головний редактор С. ПРАВДЕНКО.
Редколегія: О. БІЛИК (заст. головного редактора), Л. БРОВЧЕНКО (в.о. заст. головного редактора), А. ГОРЛОВ (перший заст. головного редактора), І. ГРУШКО, В. КРАСНОДЕМСЬКИЙ, С. ПИСАРЕНКО, Б. СИДОРЕНКО (заст. головного редактора), А. СОЛОНСЬКИЙ, В. СУДДЯ (заст. головного редактора).

Адреса редакції: 252047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

◆ ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-88-23; телефакс — 224-72-54; відділ реклами — 441-89-34, 441-89-44.
◆ Рукописів не повертаємо.
◆ Листування з читачами — тільки на сторінках газети.

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання — КП № 1 від 18.09.1990 р.

◆ За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець. ◆ Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій. ◆ За точність викладених фактів відповідальність несе автор.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами. Індекс 60955. Тираж 302937

Комбінат друку видавництва «Преса України». 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 Зам. 0311037.

Газету набрано і зверстано в комп'ютерному центрі «Голосу України».